

مناسبت ہائی شمسی قمری

پندرہ روزہ ۱۴۸۷ھ

تعداد صفحات: ۱۰۰
تعداد صفحات: ۱۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مناسبت های شمسی و قمری موسم حج ۱۳۸۹

نویسنده:

مرکز تحقیقات حج

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

- فهرست ۵
- مناسبت های شمسی و قمری موسم حج ۱۳۸۹ ..... ۸
- مشخصات کتاب ۸
- اشاره ۸
- مقدمه ۱۶
- ۱- مناسبت‌های قمری ۲۰
- ۱- هفدهم ذی‌قعدة: تبعید امام موسی کاظم علیه السلام از مدینه به عراق (۱۷۹ ق) ۲۰
- اشاره ۲۰
- سخنان برگزیده ۲۲
- ۲- بیست و سوم ذی‌قعدة: غزوه بنی‌قریظه در سال ۵ ه ۲۵
- ۳- بیست و سوم ذی‌قعدة: بنابه روایتی شهادت حضرت علی بن موسی‌الرضا علیه السلام در سال ۲۰۲ ه ق. وروز زیارتی آن حضرت ۲۹
- ۴- بیست و پنجم ذی‌قعدة: روز دَخُو الْأَرْض ۳۰
- ۵- بیست و پنجم ذی‌قعدة: خروج پیامبر صلی الله علیه و آله از مدینه جهت حجۃ‌الوداع (۱۰ ه ق) ۳۲
- ۶- بیست و پنجم ذی‌قعدة: سالروز هجرت حضرت علی بن موسی‌الرضا علیه السلام از مدینه به سوی خراسان در سال ۲۰۰ ه ق. ۳۴
- *** ۷- بیست و نهم ذی‌قعدة: شهادت امام محمدتقی علیه السلام (۲۲۰ ق) ۳۷
- اشاره ۳۷
- سخنان برگزیده ۳۸
- ۸- یکم ذی‌حجه: ازدواج امام علی علیه السلام با حضرت زهرا علیها السلام (۲ ق) ۴۱
- اشاره ۴۱
- سخنان برگزیده ۴۳
- ۹- سوم ذی‌حجه: ورود پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به مکه در سفر حجۃ‌الوداع ۴۵
- ۱۰- ششم ذی‌حجه: شهادت زائران خانه خدا در حرم امن الهی ۱۱ مرداد سال ۱۳۶۶ شمسی ۴۶
- ۱۱- هفتم ذی‌حجه: شهادت حضرت امام باقر علیه السلام (۱۱۴ ق) ۴۷

- ۴۷ ..... اشاره
- ۴۸ ..... سخنان برگزیده
- ۵۱ ..... ۱۲- هشتم ذی‌حجه: حرکت امام حسین علیه السلام از مکه به سوی عراق (۶۰ ق)
- ۵۲ ..... ۱۳- نهم ذی‌حجه: روز عرفه، روز نیایش
- ۵۲ ..... اشاره
- ۵۳ ..... گزیده احادیث
- ۵۵ ..... ۱۴- نهم ذی‌حجه: شهادت حضرت مسلم و هانی‌بن‌عروه (۶۰ ق)
- ۵۶ ..... ۱۵- دهم ذی‌حجه: عید قربان
- ۵۶ ..... اشاره
- ۵۷ ..... احادیث برگزیده
- ۵۸ ..... ۱۶- پانزدهم ذی‌حجه: ولادت امام هادی علیه السلام (۲۱۲ ق)
- ۵۸ ..... اشاره
- ۶۰ ..... احادیث برگزیده
- ۶۳ ..... ۱۷- هیجدهم ذی‌حجه: عید سعید غدیر خم
- ۶۳ ..... اشاره
- ۶۴ ..... احادیث برگزیده
- ۶۶ ..... ۱۸- بیست و دوم ذی‌حجه: شهادت میثم تمار در کوفه بر سرِ دار (سال ۶۰ ه ق)
- ۷۰ ..... ۱۹- بیست و چهارم ذی‌حجه: روز مباحله پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با دانشمندان مسیحی (۹ ق)
- ۷۱ ..... ۲۰- بیست و چهارم ذی‌حجه: انگشتر بخشی امیرمؤمنان علی‌بن‌ابی‌طالب علیه السلام در حال نماز
- ۷۲ ..... ۲۱- بیست و پنجم ذی‌حجه: روز نزول سوره هل أتى در شأن اهل‌بیت پیامبر علیهم السلام/ روز خانواده
- ۷۳ ..... ۲۲- بیست‌وهفتم ذی‌حجه: واقعه‌حژه در سال ۶۳ ه
- ۷۴ ..... ۲۳- روز جمعه
- ۷۴ ..... اشاره
- ۷۴ ..... ۱- فضیلت روز جمعه

- ۲- نماز جمعه ۷۶
- ۳- غسل جمعه (۲) ۸۵ ..... ۷۸
- ۴- صدقه در روز جمعه ۷۹
- ۵- صلوات در روز جمعه ۸۰
- ۲- مناسبت‌های شمسی ۸۲
- ۱۰ آذر: شهادت آیه‌الله سید حسن مدرس (۱۳۰۷ ش) ۸۲
- *** ۱۸ آذر معرفی عراق به عنوان مسؤول و آغازگر جنگ از سوی سازمان ملل (۱۳۷۰ ش) ۸۵
- رحلت آیه‌الله العظمی گلپایگانی قدس سره مرجع عالی‌قدر حوزه علمیه قم (۱۳۷۲ ش) ۸۷
- *** ۱۹ آذر تشکیل شورای عالی انقلاب فرهنگی به فرمان حضرت امام خمینی رحمه الله (۱۳۶۴ ش) ۸۹
- *** ۲۰ آذر شهادت آیه‌الله دستغیب سومین شهید محراب (۱۳۶۰ ش) ۹۱
- *** ۲۷ آذر روز وحدت حوزه و دانشگاه شهادت آیه‌الله مفتاح (۱۳۵۸ ش) ۹۳
- *** ۴ دی میلاد حضرت عیسی بن مریم علیه السلام ۹۵
- ۷ دی شهادت آیه‌الله غفاری (۱۳۵۲ ش) ۹۷
- تشکیل نهضت سوادآموزی به فرمان حضرت امام خمینی رحمه الله (۱۳۵۸ ش) ۹۸
- *** ۱۳ دی ابلاغ پیام تاریخی حضرت امام خمینی رحمه الله به گورباچف (۱۳۶۷ ش) ۹۹
- *** ۱۹ دی قیام مردم قم (۱۳۵۶ ش) ۱۰۱
- ۲۰ دی شهادت میرزا تقی‌خان امیر کبیر (۱۲۳۰ ش) ۱۰۲
- درباره مرکز ۱۰۳

مناسبت های شمسی و قمری موسم حج ۱۳۸۹

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور: مناسبت های شمسی و قمری موسم حج ۱۳۸۹/معاونت امور فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری
مشخصات نشر: [بی جا]: موسسه فرهنگی هنری مشعر، حوزه نمایندگی ولایت فقیه در امور حج و زیارت، [۱۳XX].
مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص.

وضعیت فهرست نویسی: در انتظار فهرستنویسی (اطلاعات ثبت)

شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۳۱۲۵۱

ص: ۱

اشاره

ص: ۹

مقدمه

«و ذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ»

؛ (۱) ۱

و روزهای خدا را به آنان یادآوری کن.

روزهای مهم و نقش آفرین در تاریخ و فرهنگ ملت‌ها، ذهن و خاطره جمعی آنان را می‌سازد و گذشته آنان را به‌سان شمعی فروزان فراراه آینده قرار می‌دهد.

ملت بی‌خاطره و تاریخ، محکوم به فنا است. چنین است که ملت‌ها از رویدادهای مهم زندگی جمعی خود، خاطره می‌سازند و آنها را بزرگ می‌دارند، تا آنها را جاودان کنند و خود، در سایه‌سار آن جاودانه شوند. اگر می‌بینیم که اسلام

۱- . ابراهیم، آیه ۵.

ص: ۱۰

را با هجرت، شیعه را با عاشورا و ایران را با نوروز می‌شناسند، چیزی نیست جز بازتاب بزرگداشت حوادث سرنوشت ساز در تاریخ ملت‌ها.

افزون بر این، برای توجه دادن جامعه به پاره‌ای از پیشه‌ها، موضوعات و یا شخصیت‌های مهم، که در حرکت کلی جامعه تأثیر می‌گذارند، روزهایی را ویژه می‌سازند، تا از این طریق روزمرگی، جامعه را از اندیشیدن به آنها باز ندارد.

از این همه با عنوان «مناسبت‌ها» یاد می‌شود که در یادکرد و بزرگداشت آنها بهره‌های بسیاری برای جامعه نهفته است. مجموعه حاضر نیز به همین منظور و با نیت باشکوه برگزارشدن این مناسبت‌ها، تدوین یافته است. این مجموعه تلاش می‌کند تا با بهره‌گیری از قرآن و عترت به برگزاری پربرتر این مناسبت‌ها یاری رساند.

به منظور استفاده بهینه از این مجموعه توجه به نکات ذیل ضروری است:

ص: ۱۱

۱. در این مجموعه مهم‌ترین مناسبت‌های شمسی و قمری موسم گردآمده است و در برگیرنده همه مناسبت‌های تقویمی نیست. این مناسبت‌ها در دو بخش شمسی و قمری تدوین شده است. در هر بخش، نخست تاریخ و عنوان مناسبت و آن‌گاه در ذیل آن توضیحی کوتاه درباره مناسبت، و پس از آن آیات و روایات مرتبط قرار گرفته است.

۲. در ذیل تعدادی از مناسبت‌های قمری، گزیده‌ای از احادیث آمده که می‌توان از این احادیث در بزرگداشت آن روز بهره برد. امید است این مجموعه، با همه کاستی‌هایی که دارد، بتواند در بزرگداشت مناسبت‌های دینی و ملی و تعظیم شعائر در موسم حج مورد استفاده قرار گیرد.

معاونت آموزش و پژوهش

بعثه مقام معظم رهبری

ص: ۱۳

مناسبت‌های قمری

۱- مناسبت‌های قمری**۱- هفدهم ذی‌قعدة: تبعید امام موسی کاظم علیه السلام از مدینه به عراق (۱۷۹ ق)****اشاره**

امام موسی کاظم علیه السلام هفتمین پیشوای معصوم، به دستور هارون الرشید، خلیفه ستمکار عباسی، در مدینه دستگیر و به بصره تبعید شد. گویند آن حضرت در هفتم ذی‌حجه سال ۱۷۹ ق وارد آن شهر گردید و به زندان فرستاده شد. امام، مدتی در زندان عیسی بن جعفر، حاکم بصره، بود؛ اما وی به هارون نامه‌ای نوشت و درخواست کرد که امام را به فردی دیگر بسپارد؛ زیرا در تمام این مدت، سندی بر ضد او نیافته است. هارون نیز امام را به بغداد تبعید کرد و از وزیر خود

ص: ۱۴

فضل بن ربیع خواست که آن حضرت را به شهادت برساند، اما او نپذیرفت. سرانجام سَئِدی بن شاهک به دستور یحیی ابن خالد برمکی، وزیر دربار عباسی و به خواست هارون، امام کاظم علیه السلام را به شهادت رساند.

۱. امام رضا علیه السلام:

كَانَ

الامام الكاظم عليه السلام

عَقْلُهُ لَا تُوَازِي بِهِ الْعُقُولُ وَ رُبَّمَا شَاوَرَ الْأَسْوَدَ مِنْ سُودَانِهِ؛ (۱) ۲

هیچ اندیشه‌ای با اندیشه او برابری نمی‌کرد و با این حال چه بسا با یکی از خادمان سیاه خود مشورت می‌کرد.

۲. روایت شده است:

وَ كَانَ أَوْصَلَ النَّاسِ لِأَهْلِهِ وَرَحِمِهِ وَ كَانَ يَتَفَقَّهُ فَقَرَاءَ الْمَدِينَةَ فِي اللَّيْلِ؛ (۲) ۳

امام موسی بن جعفر علیه السلام بیشترین پیوند را با خانواده و خویشان خود داشت و شب‌ها از فقیران مدینه دستگیری می‌کرد.

۱- . مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۹۹.

۲- . الإرشاد، ج ۲، ص ۲۲۳.

ص: ۱۵

۳. ابن اثیر:

كَانَ يُلقَّبُ بِالكَاطِمِ لِأَنَّهُ كَانَ يُحسِنُ إِلَى مَنْ يُسِيءُ إِلَيْهِ، كَانَ هَذَا عَادَتَهُ؛ (۱) ۴

امام کاظم علیه السلام از آن روی «کاظم» نامیده شد که همواره با کسی که به او بدی می‌کرد، به نیکی رفتار می‌کرد؛ این خوی او بود.

سخنان برگزیده

۱. امام کاظم علیه السلام:

المَغْبُونُ مَنْ غَبِنَ عُمُرَهُ سَاعَةً؛ (۲) ۵

زیان کار کسی است که ساعتی از عمرش را زیان کرده باشد.

۲. امام کاظم علیه السلام:

مَنْ وَلَّهَهُ الْفَقْرُ أَبْطَرَهُ الْغِنَى؛ (۳) ۶

آن که ناداری حیرانش کند، توانگری سرمستش سازد.

۳. امام کاظم علیه السلام:

مَا تَسَابَّ اثْنَانِ إِلَّا انْحَطَّ الْأَعْلَى إِلَى

۱- . الکامل، ج ۶، ص ۱۶۴.

۲- . نزهة الناظر و تنبيه خاطر، ص ۱۲۳.

۳- . بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۹۸.

ص: ۱۶

مَرْتَبَةُ الْأَسْفَلِ؛ (۱) ۷

هیچ گاه دو تن به هم دشنام ندادند جز آن که بالاتر به مرتبه فروتر سقوط کرد.

۴. امام کاظم علیه السلام:

جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ؛ (۲) ۸

جهاد زن خوب شوهر داری کردن است.

۵. امام کاظم علیه السلام:

قُلِ الْحَقُّ وَ إِنْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ، فَإِنَّ فِيهِ نَجَاتَكَ؛ (۳) ۹

حق را بگو، اگرچه نابودی تو در آن باشد؛ زیرا نجات تو در همان است.

۶. امام کاظم علیه السلام:

إِنَّ الْعَاقِلَ لَا يَكْذِبُ وَإِنْ كَانَ فِيهِ هَوَاءٌ؛ (۴) ۱۰

خردمند دروغ نمی گوید، اگرچه میل او در آن باشد.

۱- . همان، ج ۷۸، ص ۳۳۳.

۲- . الکافی، ج ۵، ص ۵۰۷.

۳- . تحف العقول، ص ۴۰۸.

۴- . همان، ص ۳۹۱.

ص: ۱۷

۷. امام کاظم علیه السلام:

التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ؛ (۱) ۱۱

مهرورزی با مردم نیمی از عقل است.

۸. امام کاظم علیه السلام:

مَنْ اسْتَوَى يَوْمَهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ وَمَنْ كَانَ آخِرَ يَوْمِيهِ شَرَّهُمَا فَهُوَ مَلْعُونٌ وَمَنْ لَمْ يَعْرِفِ الزِّيَادَةَ فِي نَفْسِهِ فَهُوَ فِي نُقْصَانٍ وَمَنْ كَانَ إِلَى

النُّقْصَانِ فَالْمَوْتُ خَيْرٌ لَهُ مِنَ الْحَيَاةِ؛ (۲) ۱۲

کسی که دو روزش با هم برابر باشد، زیان کار است.

کسی که امروزش بدتر از دیروزش باشد، از رحمت خدا به دور است. کسی که رشد و بالندگی در خود نیابد، به سوی کاستی‌ها

می‌رود و آن که در راه کاستی و نقصان گام بر می‌دارد مرگ برایش بهتر از زندگی است.

۹. امام کاظم علیه السلام:

إِنَّ الْحَرَامَ لَا يُنْمَى وَإِنْ نُمِيَ لَا يُبَارَكُ فِيهِ؛ (۳) ۱۳

۱- . همان، ص ۴۰۳.

۲- . بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷.

۳- . الکافی، ج ۵، ص ۱۲۵.

ص: ۱۸

مال حرام افزون نمی‌گردد و اگر هم افزون گردد برکت نمی‌یابد.

۲- بیست و سوم ذی‌قعدة: غزوه بنی‌قريظه در سال ۵ هـ

ابن اسحاق در کتاب سیره خود گزارش غزوه بنی‌قريظه را چنین آورده است: یک روز پس از فرار لشکر کفار از مدینه و پایان جنگ خندق، رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌به‌مدینه آمدند.

چون وقت نماز ظهر شد، جبریل علیه‌السلام آمد و سلام کرد و گفت: یا محمد! زود برخیز که حق تعالی تو را می‌فرماید که سلاح به دست بگیر و به جنگ یهود بنی‌قريظه برو. زیرا آنان عهد تو را بشکستند و با تو مخالفت نمودند و هماهنگ با لشکر کفر گشتند. رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌به‌مسلمانان فرمودند: «هر کس که مطیع امر خدا و پیامبر است، باید سلاح برگیرد و نماز عصر به در

ص: ۱۹

قلعه بنی‌قریظه برود.»

حضرت پس از آن، امام علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام را فراخواند و او را فرمانده لشکر قرار داد. محاصره بنی‌قریظه بیست و پنج روز به طول انجامید. بعد از آن یهود بنی‌قریظه یقین کردند که رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌بر ایشان ظفر خواهد یافت.

کعب بن اسد- که رئیس قبیله بنی‌قریظه بود- یهودیان را جمع کرد و با ایشان مشورت نمود و گفت: حال چنین است که می‌بینید؛ اکنون چاره‌ای نداریم یا راضی شوید تا برویم و به دین محمد بگرویم و بر ما معلوم است که وی به حق پیامبر خدا است و در تورات، نعت و صفت وی را دیده‌ایم و از علمای خود نیز شنیده‌ایم.

یهودیان گفتند: لا والله که ما از دین موسی برنگردیم.

کعب گفت: اگر این نمی‌کنید، بیاید تا زنان و فرزندان خود را بکشیم و به یکبار شمشیر بکشیم، اگر کشته شویم، ما را غم زن و فرزند نبود و اگر ما را ظفر بود، دیگر بار طلب زن

ص: ۲۰

و فرزند کنیم.

گفتند: چون زن و فرزند ما کشته شوند، پس ما عمر و زندگانی خود کجا بریم و آن گاه، ما را چه راحت بود از زندگانی خود؟ این خود، محال است.

کعب گفت: چون از این دو، هیچ اختیار نمی‌کنید، امشب شبِ شنبه است، اگر موافقت کنیم و ما بیرون برویم و لشکر محمد از ما فارغند و خفته باشند. ما برویم و بر ایشان یورش بیاوریم.

یهودیان گفتند که: این نیز ممکن نیست، چرا که حرمت شنبه نتوانیم شکستن که آنان که پیش از ما بودند، حرمت شنبه بشکستند و خود معلوم است که چه بر سر ایشان فرو بارید از بلا و فتنه.

پس کعب گفت: چون از این هر سه کار، یکی اختیار نمی‌کنید، در عالم هیچ کس از شما نادان‌تر نیست.

پس ایشان، چون مدتِ حصار دراز کشید و هیچ‌چاره ندیدند، تن در دادند و به حکم رسول‌خدا صلی الله علیه و آله از قلعه

ص: ۲۱

فروید آمدند و دژها را تسلیم کردند. قبیله اوس خدمتِ رسول‌خدا صلی الله علیه و آله آمده و گفتند: یارسول‌الله! بنی‌قریظه دوستانِ ما هستند، ایشان را به ما بسپار.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمود: من حکم ایشان به سعد بن معاذ که بزرگ شماس است سپردم و هر چه وی حکم کند، قبول است. سعد بن معاذ گفت: اکنون وقت آن است که سعد، آن چه حق است بگوید و از ملامتِ هیچ کس اندیشه نکند.

پس قوم وی چون این سخن بشنیدند، دانستند که سعد، هیچ مداهنه (سهل‌انگاری) نکند و مراقبتِ هیچ کس نخواهد کرد.

... سعد گفت: حکم من در بنی‌قریظه آن است که هر چه مردان جنگی و مُحارب هستند، جمله بکشند و زنان و فرزندان ایشان برده گردانند و مال ایشان میان مسلمانان قسمت کنند. چون وی این سخن بگفت، رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای سعد! حکمی که تو در بنی‌قریظه کردی، مثل همان حکمی است که در آسمان کردند.

ص: ۲۲

پس فرمود تا در مدینه، خندقی آماده کردند و جهودان بنی‌قریظه را یک یک می‌آوردند و گردن می‌زدند و در آن خندق می‌انداختند تا نهصد مرد از ایشان گردن بزدند و بکشند.
 و اول مالی که در میان مسلمانان قسمت کردند، مال بنی‌قریظه بود و رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله، خمسِ خاص خود را از آن مال گرفت. (۱) ۱۴

۳- بیست و سوم ذی‌قعدة: بنا به روایتی شهادت حضرت علی بن موسی‌الرضا علیه السلام در سال ۲۰۲ ه. ق. و روز زیارتی آن حضرت

بیست و سوم ذی‌قعدة روز زیارتی حضرت رضا علیه السلام است. زیارت، پیش از آنکه با عقل کوتاه‌بین آدمی سنجیده شود، حکایت دل را بازگو می‌کند. زائر اگر بداند و بشناسد چه کسی را زیارت می‌کند، دیگر نمی‌پرسد: کجاست؟ پس

۱- - سیرت رسول‌الله، صص ۳۸۲-۳۷۶. (با تصرف و تلخیص).

ص: ۲۳

به راه می‌افتد و همچون حضرت خضر علیه السلام به دنبال آب حیات و چون موسی علیه السلام در پی عبد صالح علیه السلام روان می‌گردد.

زیارت، در لغت به معنای دیدار کردن و رفتن به مشاهد متبرکه است.

زیارت اصطلاحی، یعنی حاضر شدن زائر نزد قبری با آگاهی و شناخت از شخصیت کسی که در آنجا به خاک سپرده شده است.

زیارت، یعنی به خانه امن معصوم پناه آوردن و فیض‌های بی شماری را نصیب خود ساختن است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «به زودی پاره تن من در زمین خراسان دفن می‌شود. هر غمناک و محزون که او را زیارت کند، بدون شک خداوند غم‌واندوه او را برطرف می‌سازد...»

۴- بیست و پنجم ذی‌قعدة: روز دَحْوُ الْأَرْضِ

دحو الارض به معنای گسترده‌گی خشکی بر روی زمین

ص: ۲۴

است. قبل از پیدایش خشکی، اطراف کره زمین را آب فراگرفته بود. در این روز زمین از زیر کعبه خشک شدن خود را آغاز کرد. روز دحوالارض یکی از روزهایی می‌باشد که روزه داری در آن مستحب است و طبق بیان امام هشتم حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام روزه این روز ثواب ۶۰ ماه روزه را دارد. سپس امام علیه السلام فرمود: در این روز حضرت ابراهیم علیه السلام و حضرت عیسی بن مریم علیه السلام متولد شدند. (۱) ۱۵ در مناظره معروفی که بین امام صادق علیه السلام و ابن ابی العوجاء اتفاق افتاد- طبق نقل مرحوم صاحب حدائق در ج ۱۷ ص ۳۹۰ کتاب حدائق الناضرة- حضرت چنین فرمودند: خداوند کعبه را دوهزار سال قبل از دحوالارض خلق کرد.

۱- - مراسم سلار، ص ۹۳؛ مسالک شهید ثانی، ج ۲ ص ۷۷؛ جواهرالکلام، ج ۱۷ ص ۱۰۰؛ مدارک الأحکام، ج ۶ ص ۲۶۵.

ص: ۲۵

ترجمه فرازهایی از دعای این روز:

خدایا! زمین را گسترانیدی، دانه را در لایه‌های تاریک زمین شکافتی، مرارت را از دوش بندگان برگرفتی، غم و اندوه را از دلها زدودی. عزیزا! در این روز بزرگ و پرفضیلت که نزد مؤمنان به اماتش نهادی، تو را به رحمت بی‌انتهایت سوگند می‌دهم که بر بنده صالحت محمد مصطفی و بر خاندانش پاکش درود بفرست و از گنجینه الطافت بارانی پایان نیافتنی بر ما بیاران! و بر توبه‌ای خالص و بازگشتی نیکو به سوی خودت یاری مان کن. (۱) ۱۶***

۵- بیست و پنجم ذی‌قعدة: خروج پیامبر صلی الله علیه و آله از مدینه جهت حجة الوداع (۱۰ ه ق)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در ماه ذی‌قعدة سال دهم هجری قمری به اهالی مدینه و قبیله‌های اطراف اعلام کرد که آن حضرت

۱- - مفاتیح الجنان، اعمال روز دحوالأرض.

ص: ۲۶

قصده زیارت خانه خدا و برپایی مراسم حج را دارد. به همین جهت، تعداد بسیاری از مسلمانان به همراه آن حضرت عازم مکه شدند. پیامبر صلی الله علیه و آله در روز ۲۵ ذی‌قعدة سال دهم هجری قمری از مدینه حرکت نمود و در مکانی به نام ذوالحلیفه احرام بست. تمام همسران آن حضرت و یگانه دختر گرامیش، حضرت فاطمه علیها السلام در این سفر همراه پیامبر صلی الله علیه و آله بودند. حضرت علی علیه السلام نیز پس از مأموریت جهادی و تبلیغی در منطقه یمن، به دستور پیامبر صلی الله علیه و آله در مراسم بزرگ حججه‌الوداع حضور یافت. از آن جا که این حج آخرین حج پیامبر صلی الله علیه و آله بود به حججه‌الوداع مشهور گردید. پس از پایان مراسم حججه‌الوداع، پیامبر صلی الله علیه و آله هنگام بازگشت به مدینه، در مکانی به نام غدیر خم، در اجتماع یکصد هزار نفری، حضرت علی علیه السلام را به فرمان خداوند متعال به جانشینی خود منصوب فرمود و همگان با امیرالمؤمنین علی علیه السلام بیعت کردند.

۶- بیست و پنجم ذی قعدة: سالروز هجرت حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام از مدینه به سوی خراسان در سال ۲۰۰ ه. ق.

ابو الحسن علی بن موسی علیه السلام ملقب به «رضا» امام هشتم از ائمه اثنی عشر علیهم السلام و دهمین معصوم از چهارده معصوم علیهم السلام است.

سال تولد آن حضرت را ۱۴۸ و ۱۵۳ ه. ق. ذکر کرده‌اند و مشهور آن است که روز تولد آن حضرت یازدهم ذوالقعدة بوده است. پس از آنکه محمد امین در بغداد کشته شد و خلافت در خراسان بر مأمون مسلم گردید، مأمون تصمیم گرفت تا به گونه‌ای از وجود حضرت امام رضا علیه السلام به نفع تثبیت حکومت خود بهره گیرد و از سوی دیگر ایشان را تحت کنترل قرار دهد. از این رو کس فرستاد و آن حضرت را از مدینه به خراسان فرا خواند. ذکر این نکته حائز اهمیت است که فضل و مأمون با شَم

ص: ۲۸

سیاسی خود از مشاهده اوضاع نابسامان شهرهای مهم و شورش مردم (مانند قیام ابوالسرایا در کوفه و علوی دیگر در یمن) به این مطلب پی برده بودند و می‌خواستند با انتخاب فرد برجسته و ممتازی از خاندان حضرت علی علیه السلام به ولایتعهدی، رضایت مردم را به خود جلب کنند و پایه‌های خلافت مأمون را مستحکم سازند به همین جهت مأمون در سال ۲۰۰ ه. ق. بنا به گفته طبری، رجاء بن ابی‌الضحاک و فرناس خادم (در بعضی روایات شیعه یاسر خادم) را به مدینه فرستاد تا علی بن موسی بن جعفر علیه السلام و محمد بن جعفر عموی حضرت رضا علیه السلام را به خراسان ببرند.

رجاء بن ابی‌الضحاک، از خویشان نزدیک فضل بن سهل بود و همین امر شاید مؤید این مطلب باشد که فضل بن سهل در کار ولایتعهدی حضرت رضا علیه السلام دخالت داشته است.

در روایات شیعه آمده است که مأمون به حضرت رضا نوشت تا از راه بصره و اهواز و فارس به خراسان برود نه از

ص: ۲۹

راه کوفه و قم و دلیل این امر را کثرت شیعیان در کوفه و قم ذکر کرده‌اند، زیرا مأمون می‌ترسید که شیعیان کوفه و قم به دور آن حضرت جمع شوند. این مؤید آن است که عامل فراخواندن حضرت رضا به خراسان عاملی سیاسی بوده است و مأمون می‌ترسیده است که کثرت شیعیان در کوفه یا قم سبب شود که آن حضرت به خلافت برسد و رشته کار بکلی از دست مأمون خارج گردد.

شخصیت ملکوتی و مقام شامخ علمی و زهد و اخلاق حضرت رضا علیه السلام و اعتقاد شیعیان به او سبب شد که نه تنها در مدینه بلکه در سراسر دنیای اسلام به عنوان بزرگترین و محبوبترین فرد خاندان رسول اکرم صلی الله علیه و آله مورد قبول عامه باشد و مسلمانان او را بزرگترین پیشوای دین بشناسند و نامش را با صلوات و تقدیس ببرند. بیست و چند سال بیش نداشت که در مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله به فتوی می‌نشست. علمش بی‌کران و رفتارش پیامبرگونه و حلم و رأفت و احسانش شامل خاص و عام می‌گردید.

ص: ۳۰

در روایت آمده است که چون مأمون از امام علیه السلام خواست تا به خراسان بیاید. آن حضرت برای وداع با قبر پیامبر صلی الله علیه و آله داخل مسجد شد و مکرر با قبر آن حضرت وداع می‌کرد و بیرون می‌آمد و دوباره برمی‌گشت؛ در حالی که صدای آن حضرت به گریه بلند بود ...

جماعتی از اصحاب حضرت امام رضا علیه السلام چنین نقل می‌کنند که حضرت فرمود: زمانی که می‌خواستم از مدینه بیرون بیایم و به سوی خراسان حرکت کنم، اهل و عیال خود را جمع کردم و به ایشان دستور دادم که بر من گریه نکنند، تا صدای گریه ایشان را بشنوم.

*** ۷- بیست و نهم ذی‌قعدة: شهادت امام محمدتقی علیه السلام (۲۲۰ ق)

اشاره

حضرت امام محمدتقی علیه السلام بنا بر قول مشهور در ۱۹ رمضان ۱۹۵ قمری در مدینه دیده به جهان گشود و در آخر ذیقعدة سال ۲۲۰ قمری در سن بیست و پنج سالگی بر اثر

ص: ۳۱

زهری که به دستور معتصم عباسی، توسط ام‌الفضل همسر آن حضرت (دختر مأمون) به او خورانده شد در بغداد به شهادت رسید و در کنار مرقد منور جد گرامیش، حضرت امام موسی کاظم علیه السلام در کاظمین مدفون گردید. آن حضرت در سن هشت سالگی به امامت رسید و هفده سال امامت نمود و به هنگام شهادت در ۲۵ سالگی، جوان‌ترین امام بود. امامت حضرت با حکومت دو طاغوت زمان، مأمون و معتصم عباسی همزمان بوده است. شهادت زود هنگام آن حضرت، گویای این نکته است که فعالیت‌های امام جواد در پاسداری از فرهنگ و ارزش‌های اسلامی تا چه اندازه برای حکومت‌های جور و ستم، خطر آفرین بوده است.

سخنان برگزیده

۱. امام جواد علیه السلام:

الثَّقَّةُ بِاللَّهِ تَمَنَّٰ لِكُلِّ غَالٍ وَّ سَلَّمَ إِلَىٰ كُلِّ عَالٍ؛ (۱) ۱۷

۱- . همان، ج ۷۸، ص ۳۶۴.

ص: ۳۲

اعتماد به خدا بهای هر چیز گران بها است، و نردبانی به سوی هر بلندایی.

۲. امام جواد علیه السلام:

الْقَصْدُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بِالْقُلُوبِ، أْبْلَغُ مِنْ إِتْعَابِ الْجَوَارِحِ بِالْأَعْمَالِ؛ (۱) ۱۸

به دل آهنگ خدا داشتن برتر است تا خسته کردن جوارح به عبادت.

۳. امام جواد علیه السلام:

إِظْهَارُ الشَّيْءِ قَبْلَ أَنْ يُسْتَحْكَمَ مَفْسَدَةٌ لَهُ؛ (۲) ۱۹

آشکار کردن چیزی پیش از استوار شدن، مایه تباهی آن است.

۴. امام جواد علیه السلام:

الْمُؤْمِنُ يَحْتَاجُ إِلَى تَوْفِيقٍ مِنَ اللَّهِ وَوَاعِظٌ مِنْ نَفْسِهِ وَقَبُولٌ مِمَّنْ يَنْصَحُهُ؛ (۳) ۲۰

مؤمن به توفیق از جانب خدا، پند دهنده‌ای از درون

۱- بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۶۴.

۲- تحف العقول، ص ۴۵۷.

۳- همان، ص ۴۵۷.

ص: ۳۳

خویش و پذیرش خیرخواهی آن که خیرخواه اوست، نیازمند است.

۵. امام جواد علیه السلام:

مُلاَقَاةُ الْإِخْوَانِ نُشْرَةٌ وَ تَلْقِيحٌ لِلْعَقْلِ وَ إِنْ كَانَ نَزْرًا قَلِيلًا؛ (۱) ۲۱

دیدار برادران مایه سلامتی و رشد عقل است؛ اگرچه بسیار اندک باشد.

۶. امام جواد علیه السلام:

مَنْ انْقَادَ إِلَى الطُّمَأْنِينَةِ قَبْلَ الْخُبْرَةِ فَقَدْ عَرَّضَ نَفْسَهُ لِلْهَلَكَةِ وَ الْعَاقِبَةُ الْمُتَعَبَةُ؛ (۲) ۲۲

هر که پیش از آزمودن، به کسی اطمینان کند، خود را در معرض هلاکت و فرجامی رنج آور قرار داده است.

۷. امام جواد علیه السلام:

لَا يَضُرُّكَ سَخَطُ مَنْ رِضَاهُ الْجَوْرُ؛ (۳) ۲۳

خشم کسی که خشنودی‌اش ستم‌گری است، به تو زیان نمی‌رساند.

۱- . الأمالی، مفید، ص ۳۲۹.

۲- . بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۶۴.

۳- . همان، ج ۷۵، ص ۳۸۰.

ص: ۳۴

۸. امام جواد علیه السلام:

غِنَى الْمُؤْمِنِ غِنَاءُ عَنِ النَّاسِ؛ (۱) ۲۴

توان گری مؤمن در بی نیازی از مردم است.

۹. امام جواد علیه السلام:

قَدْ عَادَاكَ مَنْ سَتَرَ عَنكَ الرَّشِدَ اتِّبَاعاً لِمَا تَهْوَاهُ؛ (۲) ۲۵

آن که برای پیروی از هوس تو، راه پیشرفت را از تو پنهان کند، با تو دشمنی کرده است.

۱۰. امام جواد علیه السلام:

الْأَيَّامُ تَهْتِكُ لَكَ الْأَمْرَ عَنِ الْأَسْرَارِ الْكَامِنَةِ؛ (۳) ۲۶

روزگار رازهای پنهان را بر تو آشکار می‌کند.

۸- یکم ذی‌حجه: ازدواج امام علی علیه السلام با حضرت زهرا علیها السلام (۲ ق)

اشاره

خواستگاران بسیاری از چهره‌های مهم و معروف صدر

۱- . همان، ص ۱۰۹.

۲- . بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۶۴.

۳- . همان، ص ۳۶۵.

ص: ۳۵

اسلام، حضرت زهرا علیها السلام را برای همسری خود، از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله خواستگاری کردند. اما پیامبر صلی الله علیه و آله به هیچ یک از آنان پاسخ مثبت نداد. تا این که امام علی علیه السلام به محضر پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و خواستگاری نمود. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: یا علی! پیش از تو کسانی از فاطمه خواستگاری کرده‌اند و او از همه، اظهار کراهت کرده است. اما تو منتظر باش تا برگردم.

رسول خدا به اتاق حضرت زهرا علیها السلام رفت و فرمود: فاطمه جان، علی بن ابی‌طالب کسی است که قرابت و فضل و اسلام او را شناخته‌ای. من از پروردگرم خواسته‌ام، تو را به بهترین و محبوب‌ترین خلقش تزویج کند. حال، علی از تو خواستگاری می‌کند. نظرت چیست؟ فاطمه علیها السلام ساکت شد، ولی روی برنگردانید و پیامبر صلی الله علیه و آله در قیافه فاطمه علیها السلام، نارضایتی احساس نکرد. آن گاه حضرت به پا خاست و فرمود: اللّٰه اکبر، سکوت فاطمه حاکی از رضایت اوست. در این هنگام جبرئیل نازل شد و گفت: ای رسول خدا! فاطمه را به علی تزویج کن. خدا، فاطمه را برای علی و علی را برای

ص: ۳۶

فاطمه پسندیده است. آن گاه آن حضرت فاطمه علیها السلام، را به علی علیه السلام تزویج کرد. بعد از تهیه مقدمات، آن دو بزرگوار با هم ازدواج کردند. پیامبر صلی الله علیه و آله در این باره فرموده است: «من فاطمه را به ازدواج علی علیه السلام در نیاوردم، مگر آن هنگام که خدا، آن را به من فرمان داد. بدین ترتیب، نور به نور رسید و صدیقه طاهره به منزل حضرت علی علیه السلام قدم گذاشت تا از آن وصلت مبارک، دو سید جوانان اهل بهشت و زینب و پس از آنان ائمه اطهار و راهنمایان توحید، قدم به دنیا گذارند و ظلمت جهان را منور فرمایند».

سخنان برگزیده

۱.

عن جابر بن عبد الله أنه قال: لما زوج رسول الله صلى الله عليه وآله فاطمة من عليّ عليهما السلام أتاه ناس من قريش فقالوا: إنك قد زوجت فاطمة من عليّ بمهر خسيسٍ فقال رسول الله صلى الله عليه وآله: ما أنا زوجت عليّاً، ولكن الله زوجة بها ... (۱) ۲۷

۱- من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۰۱؛ امالی شیخ طوسی، ص ۲۵۷

ص: ۳۷

جابر گفت: هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه و آله حضرت فاطمه علیها السلام را به ازدواج حضرت علی علیه السلام در آورد، گروهی از قریش نزد آن حضرت آمدند و چنین گفتند: فاطمه را با مهریه‌ای کم به عقد علی در آوردی؟ رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: من او را برای علی عقد نبستم، خداوند، بین علی و فاطمه عقد ازدواج بست.

۲. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله:

هَبَطَ عَلِيٌّ جِبْرَائِيلُ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: لَوْ لَمْ أُخْلَقْ عَلِيًّا مَا كَانَ لِفَاطِمَةَ كُفُوٌّ مِنْ وُلْدِ آدَمَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ؛ (۱) ۲۸
جبرئیل بر من نازل شد و گفت: ای محمد صلی الله علیه و آله! خدای تعالی می‌گوید: اگر من علی را خلق نمی‌کردم هرگز در میان آدم و فرزندان او برای فاطمه همتایی نبود.

۳. امام صادق علیه السلام:

لَوْلَا أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لِفَاطِمَةَ مَا كَانَ لَهَا كُفُوٌّ عَلَيَّ ظَهْرَ الْأَرْضِ؛ (۲) ۲۹

۱- . الكافي، ج ۱، ص ۴۶۰.

۲- . الكافي، ج ۱، ص ۴۶۱.

ص: ۳۸

اگر خداوند امیرمؤمنان را برای فاطمه نمی‌آفرید، در زمین همتایی برای او نبود.

۹- سوم ذی‌حجه: ورود پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به مکه در سفر حجۃ الوداع

رسول خدا صلی الله علیه و آله در روز ۲۵ ذی‌قعدة سال دهم هجری قمری از مدینه حرکت نمود. در این سفر دختر گرامیش، حضرت فاطمه علیها السلام همراه پیامبر صلی الله علیه و آله بودند. حضرت علی علیه السلام نیز پس از مأموریت جهادی و تبلیغی در منطقه یمن، به دستور پیامبر صلی الله علیه و آله در مراسم بزرگ حجۃ‌الوداع حضور یافت. از آن‌جا که این حج آخرین حج پیامبر صلی الله علیه و آله بود به حجۃ‌الوداع مشهور گردید. سفر رسول خدا صلی الله علیه و آله حدود نُه روز به طول انجامید و در روز سوم ذی‌حجه سال دهم هجرت، آن حضرت وارد شهر مکه شدند.

رسول خدا صلی الله علیه و آله هنگامی که داخل مکه می‌شد و خانه‌خدا

ص: ۳۹

را مشاهده می‌کرد، دستهای مبارکش را به طرف آسمان بلند می‌نمود و تکبیر می‌گفت، آنگاه این دعا را می‌خواند: «اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، فَحَيِّنا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ، اللَّهُمَّ زِدْ هَذَا الْبَيْتَ تَشْرِيفاً وَتَعْظِيماً...» (۱) ۳۰

۱۰- ششم ذی‌حجه: شهادت زائران خانه خدا در حرم امن الهی ۱۱ مرداد سال ۱۳۶۶ شمسی

آسمان را در مشت‌هایشان گره کردند تا مرگ را با نفس‌هایشان بر مشرکین پرتاب کنند و برائت بجویند از مشرکین، از شیطان و از هر چه بوی نفرت دارد.

آمده بودند تا گرد کعبه عشق طواف کنند. آمده بودند که جان بشویند در چشمه‌های روشن زمزم. آمده بودند زلال شوند. گرداگرد حرم، الله را فریاد بزنند و به ربوبیت او بار دیگر اعتراف کنند. و جان خسته خویش را در نورانیت

ص: ۴۰

محض او غسل دهند.

آمده بودند بر هرچه شیطان وسوسه است، سنگ بیاندازند.

آری، آمدند و فریاد بر آوردند بر سر هرچه شرک. و برائت خویش را از تمام مشرکان اعلام کردند.

زائران حق، به حق پیوستند. پروانه‌سان به گرد شمع حق سوختند و آتش گرفتند و شعله شعله از روشنان حق، نور گرفتند.

زائران مظلوم شهر مکه در خون عشق غلطیدند و بهای عشق را چه زیبا پرداختند.

بهشت جاودان خدا، منزلگاه همیشه آنان باد.

۱۱- هفتم ذی‌حجه: شهادت حضرت امام باقر علیه السلام (۱۱۴ ق)**اشاره**

حضرت امام محمدباقر علیه السلام در هفتم ذی‌الحجه سال صد و چهارده هجری قمری به دست هشام بن عبدالملک اموی

ص: ۴۱

در مدینه مسموم گردید و در قبرستان بقیع در کنار امام حسن مجتبی علیه السلام و امام سجاد علیه السلام به خاک سپرده شد. آن حضرت به هنگام شهادت، پنجاه و هفت سال داشت و از امامت ایشان، در حدود بیست سال می‌گذشت. در دوران امامت آن حضرت، فرصتهایی برای نهضت فکری به دست آمده بود که امام باقر علیه السلام کمال استفاده را در جهت تربیت شاگرد و استحکام و گسترش تشیع و انقلاب فرهنگی نمود. امام باقر علیه السلام در فرصت کوتاه و مناسبی که به دست آمده بود، یکسره به تعلیم و نشر علوم اسلامی پرداخت و پایه‌های یک مرکز بزرگ علمی را که مملو از دانش‌پژوهان برجسته بود، پی‌ریزی کرد. این موقعیت حساس، سرفصل بزرگی در تاریخ تمدن اسلامی گشود و در رشد اسلام در دوره‌های بعد، تأثیر فراوانی گذاشت.

سخنان برگزیده

۱. امام باقر علیه السلام:

مَنْ لَمْ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ نَفْسِهِ وَاِعْظًا فَإِنَّ

ص: ۴۲

مَوَاعِظُ النَّاسِ لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُ شَيْئًا؛ (۱) ۳۱

کسی که واعظی درونی نداشته باشد، موعظه‌های مردم سودی به او نمی‌رساند.

۲. امام باقر علیه السلام:

مَا شِيعْنَا إِلَّا مَنْ اتَّقَى اللَّهَ وَأَطَاعَهُ؛ (۲) ۳۲

شیعه ما، تنها، کسی است که تقوا پیشه و مطیع خداوند باشد.

۳. امام باقر علیه السلام:

سُدَّ سَبِيلَ الْعُجْبِ بِمَعْرِفَةِ النَّفْسِ؛ (۳) ۳۳

راه خود پسندی را با خودشناسی ببند.

۴. امام باقر علیه السلام:

إِنَّ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ ثَلَاثَةَ: التَّهَجُّدَ بِاللَّيْلِ وَ إِفْطَارَ الصَّائِمِ وَ لِقَاءَ الْإِخْوَانِ؛ (۴) ۳۴

سه چیز نشانه رحمت خدا است: عبادت شبانه، افطار دادن به روزه‌دار، دیدار با برادران.

۵. امام باقر علیه السلام:

رَبِّ أَصْلِحْ لِي جَمَاعَةَ إِخْوَتِي وَ

۱- . همان، ج ۷۸، ص ۱۷۳.

۲- . تحف العقول، ص ۲۹۵.

۳- . همان، ص ۲۸۶.

۴- . الأمالی، طوسی، ص ۱۷۲.

ص: ۴۳

أخواتی و مُجَبِّی، فَإِنَّ صَلَاحَهُمْ صَلَاحِی؛ (۱) ۳۵

خدایا! همه برادران و خواهرانم و دوستانانم را اصلاح فرما، که صلاح ایشان صلاح من است.

۶. امام باقر علیه السلام:

تَزَيِّنُ لِلَّهِ بِالصَّدَقِ فِي الْأَعْمَالِ؛ (۲) ۳۶

با راست کرداری، خود را برای خداوند بیارای.

۷. امام باقر علیه السلام:

إِنَّ حَدِيثَنَا يُحْيِي الْقُلُوبَ؛ (۳) ۳۷

سخن ما دل‌ها را زنده می‌کند.

۸. امام باقر علیه السلام:

مَنْ كَانَ ظَاهِرُهُ أَرْجَحَ مِنْ بَاطِنِهِ خَفَّ مِيزَانُهُ؛ (۴) ۳۸

هرکس ظاهرش بهتر از باطنش باشد، ترازویش سبک آید.

۹. امام باقر علیه السلام:

اطْلُبْ بَقَاءَ الْعِزِّ بِإِمَاتَةِ الطَّمَعِ؛ (۵) ۳۹

۱- . قرب الإسناد، ص ۱۸.

۲- . بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۶۴.

۳- . همان، ج ۲، ص ۱۵۵.

۴- . مشکاة الأنوار، ص ۵۵۴.

۵- . تحف العقول، ص ۲۸۶.

ص: ۴۴

پایداری عزّت را با میراندن طمع بجوی.

۱۰. امام باقر علیه السلام:

إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَبْدٌ وَصَفَ عَدْلًا ثُمَّ خَالَفَهُ إِلَى غَيْرِهِ؛ (۱) ۴۰

حسرت‌مندترین مردم در روز قیامت، بنده‌ای است که سخن از عدالت گوید و با دیگران خلاف آن عمل کند.

۱۱. امام باقر علیه السلام:

الصَّلَاةُ تَثْبِيتٌ لِلْإِخْلَاصِ تَنْزِيهٌ عَنِ الْكِبْرِ؛ (۲) ۴۱

نماز موجب استواری اخلاص و دوری از کبر است.

۱۲- هشتم ذی‌حجه: حرکت امام حسین علیه السلام از مکه به سوی عراق (۶۰ ق)

امام حسین علیه السلام در پی خودداری از بیعت با یزید بن معاویه، مکه را به قصد کوفه در عراق ترک کرد. آن حضرت، چهار ماه قبل از آن، از مدینه زادگاه و محل زندگی

۱- بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۷۹.

۲- الأمالی، طوسی، ص ۲۹۶.

ص: ۴۵

خود به همراه جمعی از خاندانش به مکه آمده بود. در مدتی که امام حسین علیه السلام در مکه بود، با استفاده از حضور تعداد زیادی از زائران خانه خدا در این شهر، توانست گروه بسیاری از مسلمانان را از ظلم و فساد حکومت یزید بن معاویه آگاه کند. در عین حال، به دلیل دعوت‌های مکرر مردم کوفه از امام و همچنین توطئه ترور ایشان در مکه توسط عاملان حکومت یزید، آن حضرت رهسپار کوفه شد. ضمن آنکه ترک مکه در هشتم ذی‌الحجه که از ایام حج است، موجب جلب توجه بیشتر همگان به مخالفت امام با حکومت جابرانه یزید گردید.

۱۳- نهم ذی‌حجه: روز عرفه، روز نیایش

اشاره

روز نهم ذی‌الحجه به عنوان روز عرفه از اعیاد بزرگ اسلامی به شمار می‌رود؛ اگرچه به اسم عید نامیده نشده است. در این روز خداوند تبارک و تعالی بندگان خود را به

ص: ۴۶

عبادت و اطاعت خود فراخوانده، و سفره جود و احسان خود را برای بندگان خود گسترانده است. شیطان در این روز خوار و حقیر و خشمناک است. از ظهر روز نهم ماه ذی‌الحجه، زائران خانه خدا در صحرای عرفات وقوف می‌کنند و برای این وقوف، فضایل بسیاری ذکر شده است. در غروب این روز، زائران، از عرفات به مشعرالحرام می‌روند و خود را برای سایر مناسک پرشکوه حج آماده می‌کنند. روز عرفه، روز دعا و راز و نیاز با خداوند است و خواندن دعای عرفه در آن، بسیار فضیلت دارد. دعای عرفه امام حسین علیه السلام در این روز از شهرت فراوانی برخوردار است.

گزیده احادیث

۱. پیامبر صلی الله علیه و آله:

مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ أَنْ يُعْتَقَ اللَّهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ؛ (۱) ۴۲
خداوند در هیچ روزی به اندازه روز عرفه، بندگان را از

۱- صحیح مسلم، ج ۴، ص ۱۰۷.

ص: ۴۷

آتش دوزخ نمی‌رهاند.

۲. پیامبر صلی الله علیه و آله:

إِنَّ اللَّهَ يُبَاهِي مَلَائِكَتَهُ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ بِأَهْلِ عَرَفَةَ فَيَقُولُ: انظروا إلى عبادي أتوني شعثاً غبراً؛ (۱) ۴۳

خداوند در غروب عرفه نزد فرشتگانش به اهل عرفه می‌بالد و می‌گوید: «بندگانم را بنگرید! ژولیده و غبار آلود، نزد من آمده‌اند.»

۳. پیامبر صلی الله علیه و آله:

أَعْظَمُ أَهْلِ عَرَفَاتٍ جُرْمًا مَنْ انصَرَفَ وَهُوَ يَظُنُّ أَنَّهُ لَنْ يُغْفَرَ لَهُ؛ (۲) ۴۴

گناه کارترین فرد در عرفات کسی است که از آنجا باز گردد در حالی که گمان می‌برد آمرزیده نخواهد شد.

۴. امام علی علیه السلام:

مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوبٌ لَا تُغْفَرُ إِلَّا بِعَرَفَاتٍ؛ (۳) ۴۵

برخی از گناهان جز در عرفات بخشوده نمی‌شوند.

۱- . مسند أحمد، ج ۲، ص ۲۲۴.

۲- . بحار الأنوار، ج ۹۹، ص ۲۴۸.

۳- . دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۲۹۴.

ص: ۴۸

۵. امام صادق علیه السلام:

تَخَيَّرَ لِنَفْسِكَ مِنَ الدُّعَاءِ مَا أَحْبَبْتَ وَاجْتَهَدَ، فَإِنَّهُ (يَوْمَ عَرَفَةَ) يَوْمٌ دُعَاءٍ وَ مَسْأَلَةٍ؛ (۱) ۴۶

هر چه می‌خواهی برای خود دعا بخوان و در دعا کردن بکوش که آن روز روز عرفه روز دعا و درخواست است.

۱۴- نهم ذی‌حجه: شهادت حضرت مسلم و هانی بن عروه (۶۰ ق)

مسلم بن عقیل که از شخصیت‌های برجسته و با تقوای زمان خود به شمار می‌رفت، برای ارزیابی میزان وفاداری مردم کوفه به امام حسین علیه السلام به این شهر رفته بود؛ زیرا مردم کوفه، طی هزاران نامه، از امام حسین علیه السلام برای رفتن به این شهر و قیام علیه حکومت ستمگر یزید بن معاویه، دعوت کرده بودند. مردم کوفه، اگرچه در ابتدا به گرمی از مسلم بن عقیل استقبال کردند، اما هنگامی که عبیدالله بن زیاد که مردی

۱- . التهذیب الأحکام، ج ۵، ص ۱۸۲.

ص: ۴۹

سنگدل و بی‌رحم بود بر کوفه حاکم شد، کوفیان، فریب وعده‌های دروغین او را خوردند و به دلیل ترس و جهل، دست از حمایت امام حسین علیه السلام کشیدند و مسلم را تنها گذاشتند. در پی آن، مسلم به دست عمال ابن‌زیاد گرفتار آمد و به دستور آن حاکم پلید، فرستاده امام حسین علیه السلام را از بالای دارُ الاماره به پایین انداختند و او را به شهادت رساندند.

۱۵- دهم ذی‌حجه: عید قربان

اشاره

حضرت ابراهیم علیه السلام در خواب، ذبح فرزندش را می‌بیند و پس از سه بار، این موضوع را با پسرش حضرت اسماعیل علیه السلام مطرح می‌کند. اسماعیل این دستور الهی را با آغوش باز می‌پذیرد و خود را برای اجرای آن آماده می‌سازد. پس از مهیا شدن ابراهیم و اسماعیل برای انجام فرمان خداوند، از جانب پروردگار، قوچی جهت قربانی فرستاده می‌شود و این پدر و پسر از آزمایش الهی، سربلند

ص: ۵۰

بیرون می‌آیند. از آن پس روز دهم ذیحجه به

عید قربان

نام گذاری شده است و این عید یکی از اعیاد بزرگ اسلامی است.

احادیث برگزیده

۱. پیامبر صلی الله علیه و آله:

يُغْفَرُ لِصَاحِبِ الْأَضْحِيِّ عِنْدَ أَوَّلِ قَطْرَةٍ تَقْطُرُ مِنْ دِمَهِهَا؛ (۱) ۴۷

با ریختن اولین قطره خون قربانی به زمین، صاحب قربانی آمرزیده می‌شود.

۲. پیامبر صلی الله علیه و آله:

إِنَّمَا جَعَلَ اللَّهُ الْأَضْحَى لِشَنْعِ مَسَاكِينِكُمْ مِنَ اللَّحْمِ فَأَطْعِمُوهُمْ؛ (۲) ۴۸

خداوند عید قربان را بر پا نهاد تا مستمندان شما از گوشت سیر شوند؛ پس از گوشت قربانی به ایشان بخورانید.

۳. پیامبر صلی الله علیه و آله:

مَنْ صَدَقَتْ نَيْتُهُ، كَانَتْ أَوَّلَ قَطْرَةٍ لَهُ

۱- کتاب من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۱۴.

۲- ثواب الأعمال، ص ۵۹.

ص: ۵۱

كَفَّارَةٌ لِّكُلِّ ذَنْبٍ؛ (۱) ۴۹

هر کس نیتش صادق باشد، اولین قطره از خون قربانی‌اش، کفاره همه گناهان او است.

۴. امام باقر علیه السلام:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ هِرَاقَةَ الدَّمِءِ وَإِطْعَامَ الطَّعَامِ؛ (۲) ۵۰

خداوند قربانی کردن و اطعام کردن را دوست دارد.

۵. امام سجّاد علیه السلام:

إِذَا ذَبَحَ الْحَاجُّ كَانَ فِدَاءَهُ مِنَ النَّارِ؛ (۳) ۵۱

قربانی کردن حاجی، فدیهِ او در برابر آتش خواهد بود.

۱۶- پانزدهم ذی‌حجه: ولادت امام هادی علیه السلام (۲۱۲ ق)

اشاره

امام هادی علیه السلام دهمین چراغ فروزان هدایت، در نیمه ذی‌حجه سال ۲۱۲ ق در قریه‌ای در نزدیکی مدینه به دنیا آمد.

۱- دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۱۴۸.

۲- المحاسن، ج ۲، ص ۱۴۳.

۳- بحار الأنوار، ج ۹۹، ص ۲۸۸.

ص: ۵۲

مادرش سمانه معروف به سیده و مکّنی به اُمّ الفضل است.

ابوالحسن ثالث کنیه حضرت و هادی، نقی، مرتضی، فقیه، امین و متوکل، از القاب آن امام هستند. مُعتَصِم، واثق، متوکل، مُنتَصِر، مُسْتَعین و مُعْتَرّ از خلفای دوران حیات امام هادی علیه السلام بوده‌اند. در تاریخ برای آن حضرت پنج فرزند ذکر شده است. امام هادی علیه السلام پس از شهادت پدر بزرگوار خود، در سن هشت سالگی به امامت رسید و عهده‌دار ولایت مسلمانان گردید. آن حضرت در همان دوران خردسالی، آن چنان از علم و هوشیاری و کمالات فوق‌العاده‌ای برخوردار بود که اطرافیان را حیران می‌نمود.

امام دهم، به منظور انتشار مکتب تشیع به تربیت شاگردان بسیاری پرداخت که حضرت عبدالعظیم حَسینی، ابن سبّکیت اهوازی، ابوهاشم جعفری، جعفر بن سهل و اسماعیل بن مهران از آن جمله‌اند. همچنین آن حضرت در تحکیم و استواری فقه و عقاید و فرهنگ تشیع، همت جدی و گسترده نمود.

ص: ۵۳

۱. عبد الله بن المبارك:

و كَانَ

الإمام الهادي عليه السلام

أَطِيبَ النَّاسِ بِهَجَّةٍ وَ أصدَقَهُمْ لَهَجَةً؛ (۱) ۵۲

امام هادی خوش‌روترین و راست‌گوترین مردم بود.

۲. نادر الخادم:

كَانَ أَبُو الْحَسَنِ

الهادي عليه السلام

إِذَا أَكَلَ أَحَدُنَا لَيْسَ حِدِيثُهُ حَتَّى يَفْرَغَ مِنْ طَعَامِهِ؛ (۲) ۵۳

زمانی که یکی از ما غذا می‌خورد، امام هادی علیه السلام کسی از ما را به سخن وانی داشت تا از غذا خوردن فراغت یابد.

احادیث برگزیده

۱. امام هادی علیه السلام:

مَنْ جَمَعَ لَكَ وُدَّهُ وَ رَأَيْتَهُ فَاجْمَعْ لَهُ طَاعَتَكَ؛ (۳) ۵۴

هر کس نهایت دوستی و رأی نیکش را به تو عرضه کرد، تو نیز نهایت فرمانبری‌ات را به او ابراز کن.

۱- مناقب آل ابی طالب، ج ۳، ص ۳۳۸.

۲- وسائل الشیعه، ج ۲۴، ص ۲۶۷.

۳- تحف العقول، ص ۴۸۳.

ص: ۵۴

۲. امام هادی علیه السلام:

اذْكَرَ حَسْرَاتِ التَّفْرِيطِ بِأَخَذِ تَقْدِيمِ الْحَزْمِ؛ (۱) ۵۵

حسرت کوتاهی کردن را با پیشه کردن دوراندیشی، یاد کن.

۳. امام هادی علیه السلام:

مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ لَمْ يُبَالِ سَخَطَ الْمَخْلُوقِينَ؛ (۲) ۵۶

کسی که از خدا اطاعت می کند، از خشم مردم باکی ندارد.

۴. امام هادی علیه السلام:

الْغِنَى قِلَّةُ تَمَنِّيكَ وَالرِّضَا بِمَا يَكْفِيكَ؛ (۳) ۵۷

توانگری، کمی آرزو و رضایت به چیزی است که تو را بسنده است.

۵. امام هادی علیه السلام:

مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فَلَا تَأْمَنُ شَرَّهُ؛ (۴) ۵۸

۱- . بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۷۰.

۲- . همان، ج ۷۱، ص ۱۸۲.

۳- . بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۹.

۴- . تحف العقول، ص ۴۸۳.

ص: ۵۵

از شرّ کسی که خودش را سبک شمارد ایمن مباش.

۶. امام هادی علیه السلام:

لَا تَطْلُبُ الصَّفَا مِمَّنْ كَدَرَتْ عَلَيْهِ وَ لَا الْوَفَاءَ لِمَنْ غَدَرَتْ بِهِ؛ (۱) ۵۹

از کسی که رابطه‌ات را با او گسسته‌ای صمیمیت معواه و از کسی که به او وفا نکرده‌ای، وفا طلب مکن.

۷. امام هادی علیه السلام:

إِذَا حَلَلْتَ مِنْ أَخِيكَ فِي مَحَلِّ الثَّقَةِ فَاعِدِلْ عَنِ الْمَلَقِ إِلَى حُسْنِ النَّيَّةِ؛ (۲) ۶۰

هرگاه به برادرت اعتماد کردی، به جای مدح و ثنا در ظاهر نیتت را در باطن نیکو کن.

۸. امام هادی علیه السلام:

الْعُجْبُ صَارِفٌ عَنِ طَلَبِ الْعِلْمِ، دَاعٍ إِلَى الْغَمَطِ وَالْجَهْلِ؛ (۳) ۶۱

خودپسندی، آدمی را از دانش‌جویی باز می‌دارد و به ناسپاسی و انکار حق می‌خواند.

۱- بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۷.

۲- همان، ص ۳۶۹.

۳- همان، ج ۷۲، ص ۱۹۹.

ص: ۵۶

۹. امام هادی علیه السلام:

الْهَزَاءُ فَكَاهَةُ الشَّفَاهِءِ وَصِنَاعَةُ الْجُهَالِ؛ (۱) ۶۲

ریشخند کردن، شوخی کم خردان و کردار نادانان است..

۱۰. امام هادی علیه السلام:

السَّهْرُ الَّذِي لِلْمَنَامِ وَالْجُوعِ يَزِيدُ فِي طَيْبِ الطَّعَامِ؛ (۲) ۶۳

شب بیداری، خواب را لذت بخش تر و گرسنگی، خوراک را گواراتر می‌کند.

۱۷- هیجدهم ذی‌حجه: عید سعید غدیر خم**اشاره**

پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله هنگام بازگشت از آخرین سفر حج خود، به امر خداوند، حضرت علی علیه السلام را به عنوان جانشین و وصی خود به مسلمانان معرفی نمود. اهمیت انتخاب امام علی علیه السلام به جانشینی پیامبر اسلام به

۱- همان، ج ۷۵، ص ۱۴۷.

۲- أعلام الدین، ص ۳۱۱.

ص: ۵۷

حدی است که خداوند، انجام این کار عظیم را، انجام کامل رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله عنوان نموده است. این مراسم در مکانی به نام غدیر خم، واقع در مسیر مکه به مدینه برگزار شد.

مسلمانان حاضر در غدیر خم که شمار آنان به ده‌ها هزار نفر می‌رسید، پس از این انتخاب، با شور و اشتیاق بسیار، با امام علی علیه السلام بیعت کردند. خداوند، انتخاب امام علی علیه السلام را اكمال دین و اتمام نعمتها عنوان کرده و دین اسلام را برای امت برگزید. با تمام سفارشی که پیامبر اسلام به جانشینی امام علی علیه السلام نمود، ولی پس از رحلت ایشان، برخی از مهاجران و انصار، ولایت ایشان را نپذیرفته و ابوبکر بن ابی‌قحافه را به خلافت برگزیدند. عید غدیر از بزرگ‌ترین اعیاد اسلامی و عید آل محمد صلی الله علیه و آله است. غسل، روزه‌داری و زیارت حضرت امیرمؤمنان علیه السلام از اعمال این روز است.

احادیث برگزیده

۱. پیامبر صلی الله علیه و آله:

يَا عَلِيُّ! لَوْلَا أَنْتَ وَشِيعَتُكَ مَا قَامَ

ص: ۵۸

لَلَّهِ دِينٌ؛ (۱) ۶۴

ای علی! اگر تو و شیعیانت نبودید، دینی برای خدا پابرجا نمی ماند.

۲. پیامبر صلی الله علیه و آله:

يَا عَلِيُّ! أَنْتَ الْعَلَمُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ مَنْ أَحَبَّكَ فَازَ وَمَنْ أَبْغَضَكَ هَلَكَ؛ (۲) ۶۵

ای علی! تونشان هدایت این امتی؛ هر که تو را دوست بدارد، رستگار شود و هر که تو را دشمن بدارد، به هلاک افتد.

۳. پیامبر صلی الله علیه و آله:

وَلَايَةُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَوَلَايَةُ اللَّهِ وَحُبُّهُ عِبَادَةُ اللَّهِ وَاتِّبَاعُهُ فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ؛ (۳) ۶۶

ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام ولایت خدا، و محبت او عبادت خدا و پیروی از او فریضه‌ای از جانب خدا است.

۴. پیامبر صلی الله علیه و آله:

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ؛ (۴) ۶۷

۱- بحار الأنوار، ج ۳۹، ص ۳۰۷.

۲- بشاره المصطفی، ص ۱۸۰.

۳- همان، ص ۱۶.

۴- الغدير، ج ۱، ص ۱۹۶.

ص: ۵۹

هر که من مولای اویم پس علی مولای او است.

۵. پیامبر صلی الله علیه و آله:

يَوْمَ غَدِيرِ خُمِّ أَفْضَلُ أعيَادِ أُمَّتِي؛ (۱) ۶۸

روز غدیر خم برترین عید امت من است.

۶. حضرت فاطمه علیها السلام:

مَا جَعَلَ اللَّهُ بَعْدَ غَدِيرِ خُمِّ مِنْ حُجَّةٍ وَلَا عُذْرٍ؛ (۲) ۶۹

خداوند پس از غدیر خم برای کسی حجت و عذری باقی نگذاشت.

۱۸- بیست و دوم ذی‌حجه: شهادت میثم تمار در کوفه بر سرِ دار (سال ۶۰ هـ ق)

میثم تمار یکی از اصحاب و یاران گرانقدر امام امیرالمؤمنین علیه السلام است. واز او به عنوان صحابی که اسرار را از آن حضرت آموخت، یاد می‌کنند.

میثم تمار نخست غلام زنی از طایفه بنی‌اسد بود.

۱- . بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۱۱۰.

۲- . دلائل الإمامه، ص ۱۲۲.

ص: ۶۰

أمیرالمؤمنین علیه السلام او را از آن زن خرید و آزادش کرد.

حضرت به ایشان فرمود: نام تو چیست؟ او گفت: سالم.

حضرت فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به من خبر داد که پدر و مادرت، نام میثم را برای تو انتخاب کردند. میثم گفت:

آری، چنین است. خدا و رسولش و أمیرالمؤمنین راستگویند؛ سوگند به خدا نام حقیقی‌ام، میثم است.

حضرت فرمودند: به اسم اولی باز گرد؛ همان اسمی که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله تو را نامید. از آن پس میثم به همین اسم

شهرت یافت و کنیه خود را ابوسالم نهاد.

روزی حضرت امام أمیرالمؤمنین علیه السلام به او فرمود: پس از من، تو را دستگیر می‌کنند و به خاطر محبتت به من، تو را به دار

می‌آویزند و به صلیب می‌کشند. برویم تا آن درخت نخلی که تو را به آن می‌آویزند، نشانت دهم.

آن درخت نزدیک خانه عمرو بن حرث قرار داشت.

هرگاه میثم عمرو را می‌دید به او چنین می‌گفت: ای عمرو! من همسایه تو خواهم شد، همسایه خوبی برای من باش!

ص: ۶۱

عمر و به او می‌گفت: آیا می‌خواهی خانه ابن مسعود یا خانه ابن حکیم را بخری؟ در حالی که نمی‌دانست میثم تمار چه نکته‌ای را اراده کرده است؟

میثم تمار در همان سال شهادتش، برای انجام حج به سوی حجاز شتافت، و در مدینه منوره با حضرت امّ سلمه همسر گرامی رسول خدا صلی الله علیه و آله ملاقات کرد. امّ سلمه از او پرسید: کیستی؟ او پاسخ داد: من میثم هستم. امّ سلمه گفت:

به خدا قسم من نامت را از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم آنگاه که سفارش تو را به علی علیه السلام می‌کرد. میثم از امام حسین علیه السلام پرسید؟ او گفت: در خانه خودش است. میثم گفت: به او خیر بدهید که دوست داشتیم نزد شما شرفیاب شوم و سلامی عرض کنم، لیکن شما را نیافتم، ان شاء الله در پیشگاه خداوند تو را زیارت خواهم کرد.

میثم از سفر حج به کوفه بازگشت. به محض ورود، از سوی مزدوران عبیدالله بن زیاد دستگیر شد. به ابن زیاد گفتند: میثم یکی از نزدیکان مهم علی علیه السلام است. ابن زیاد به

ص: ۶۲

میثم گفت: خدایت کجاست؟ میثم پاسخ داد: در کمین ظالمان و ستمگران است و تو یکی از آنها هستی. ابن زیاد گفت: مولایت درباره من چه چیزی به تو گفت؟ میثم جواب داد: به من خبر داد که مرا به صلیب می‌کشی و به دهان من لجام می‌زنی و من به دست تو کشته خواهم شد.

ابن زیاد گفت: با کلام مولایت مخالفت خواهم کرد.

میثم گفت: چگونه می‌توانی مخالفت کنی؛ به خدا سوگند آنچه علی علیه السلام فرموده از رسول خدا صلی الله علیه و آله است و او هر چه می‌گوید از جانب خداست. حتی من می‌دانم در کدام محله کوفه مرا به صلیب می‌کشی. و من اولین فرد در اسلام هستم که به دهانم لجام می‌زنند.

آری، تمام پیش‌بینی‌های میثم صحیح و درست در آمد.

اورا به صلیب کشیدند. بالای صلیب زبان به ذکر فضائل اهل بیت علیهم السلام گشود. حاکمان بنی امیه را رسوا کرد. به دهان او لجام زدند تا نتواند حرف بزند. با ضربه‌ای که به صورت مبارک این مرد بزرگ وارد ساختند، از دهان و بینی او خون

ص: ۶۳

جاری شد. آنقدر خون از بدن مطهر میثم رفت تا سرانجام مظلومانه بالای دار به شهادت رسید. این حادثه تلخ، درست ده روز قبل از ورود سیدالشهداء امام حسین علیه السلام به کربلا اتفاق افتاد. سلام خدا بر میثم و رهروان او باد. (۱) ۷۰

۱۹- بیست و چهارم ذی‌حجه: روز مباحله پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با دانشمندان مسیحی (۹ ق)

در این روز، رسول بزرگوار اسلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله تصمیم گرفت تا با بزرگان مسیحیان نجران به مباحله پردازد. در مباحله، طرفین، همدیگر را نفرین می‌کنند و برای طرفی که راستگو نیست درخواست عذاب می‌نمایند. هنگامی که سران هیأت نمایندگی مسیحیان نجران، پیامبر اسلام را به همراه تنها چهار نفر از اهل بیتش - شامل امام علی علیه السلام

۱- . ابراهیم بن محمد ثقفی، الغارات، ج ۲، صص ۷۹۶-۷۹۷.

ص: ۶۴

حضرت زهرا علیها السلام و امام حسن و امام حسین علیهما السلام- مشاهده کردند، با تعجب دریافتند که پیامبر صلی الله علیه و آله به استجاب دعای خود و همراهانش، اعتقاد راسخ دارد. از این رو اسقف نجران از رسول اکرم تقاضای مصالحه و بخشش کرد و این جریان، حقانیت اسلام و منزلت اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله را به روشنی آشکار ساخت. در این روز به غسل، روزه‌داری و زیارت حضرت امیرمؤمنان علیه السلام سفارش شده است.

۲۰- بیست و چهارم ذی‌حجه: انگشتر بخشی امیرمؤمنان علی بن ابی‌طالب علیه السلام در حال نماز

در این روز، حضرت امام امیرالمؤمنین علیه السلام هنگام نماز و در حال رکوع انگشتری را به فقیر صدقه داد. این روز یکی از روزهای شریف است و خداوند متعال آیه شریفه ۵۵ سوره مائده را در شأن آن حضرت بر پیامبرش نازل کرد: «إِنَّمَا وَدَّعَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ

ص: ۶۵

يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»

مرحوم محقق اردبیلی در مجمع الفائده ج ۳ ص ۲۱۷ وزبده البیان ص ۱۴ فرموده است: کلمه «إنما» برای حصر است و به اتفاق مفسران در شأن حضرت امیر علیه السلام نازل شده است.

۲۱- بیست و پنجم ذی‌حجه: روز نزول سوره هل اُتی در شأن اهل بیت پیامبر علیهم السلام / روز خانواده

یکی از روزهایی که روزه گرفتن در آن مستحب می‌باشد، روز ۲۵ ماه ذی‌حجه است. در چنین روزی سوره هل اُتی در شأن و منزلت امام امیرالمؤمنین علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام و امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام نازل شد. (۱) ۷۱ در روز بیست و پنجم این ماه حضرت امام امیرالمؤمنین علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام با وجود گرسنگی و

۱- - شیخ مفید قدس سره، مسار الشیعه، ص ۲۳.

ص: ۶۶

احتیاج خود به غذا، قرصهای نان را بر مسکین و یتیم و اسیر تصدق نمودند، لذا در شأن آنان سوره هل اُتی نازل شد. (۱) ۷۲

۲۲- بیست و هفتم ذی‌حجه: واقعه‌مژه در سال ۶۳ ه

در این روز، مردم مدینه به خاطر اعتراض به حادثه غم‌انگیز کربلا و اخراج والی یزید از این شهر و قیام آنان به فرماندهی عبدالله بن حنظله بر ضد حکومت بنی‌امیه، در مقابل لشکریان یزید که به سرکردگی مسلم بن عقیبه به مدینه حمله کرده بودند به مقابله برخاستند و تعداد کثیری از اصحاب رسول بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله در این روز به شهادت رسیدند. در این روز سیاه، متأسفانه افراد بسیاری از زنان این شهر مورد هتک لشکر یزیدیان قرار گرفتند که قلم از شرح این جنایت هولناک عاجز است.

۱- - شیخ بهایی قدس سره، جامع عباسی، صص ۱۸۷-۱۸۸.

ص: ۶۷

۲۳- روز جمعه**اشاره**

روز جمعه یکی از اعیاد مذهبی مسلمانان به شمار می‌رود. در روایات به فضیلت این روز اشاره شده است. همچنین در روایات به برخی از اعمال این روز اشاره رفته است. در ذیل به برخی از این احادیث اشاره می‌شود.

۱- فضیلت روز جمعه

۱. پیامبر صلی الله علیه و آله:

يَوْمُ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الْأَيَّامِ وَأَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ يَوْمِ الْأَضْحَى وَيَوْمِ الْفِطْرِ؛ (۱) ۷۳
روز جمعه مهتر روزها است و نزد خداوند از روز عید قربان و عید فطر ارجمندتر است.

۲. پیامبر صلی الله علیه و آله:

أَطْرَفُوا أَهْلِيكُمْ كُلَّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ بِشَيْءٍ مِنَ الْفَاكِهَةِ وَاللَّحْمِ حَتَّى يَفْرَحُوا بِالْجُمُعَةِ؛ (۲) ۷۴
هر جمعه مقداری میوه و گوشت به خانواده خود تحفه

۱- بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۶۷.

۲- کتاب من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۴۲۳.

ص: ۶۸

دهید تا از (آمدن) جمعه شاد شوند.

۳. امام باقر علیه السلام:

الْخَيْرُ وَالشَّرُّ يُضَاعَفُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ؛ (۱) ۷۵

خوبی و بدی در روز جمعه دو چندان می شود.

۴. امام صادق علیه السلام:

يَخْرُجُ قَائِمُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ؛ (۲) ۷۶

قائم ما، خاندان پیامبر، روز جمعه قیام می کند.

۵. امام صادق علیه السلام:

إِنَّ لِلَّهِ كَرَامَةً فِي عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ فِي كُلِّ يَوْمٍ جُمُعَةٍ؛ (۳) ۷۷

در هر روز جمعه خدا را بر بندگان مؤمنش کرامتی است.

۶. امام صادق علیه السلام:

أَفٌّ لِلرَّجُلِ الْمُسْلِمِ لَا يَفْرُغُ نَفْسَهُ فِي الْأَسْبُوعِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ لِأَمْرِ دِينِهِ؛ (۴) ۷۸

۱- . ثواب الأعمال، ص ۱۷۲.

۲- . بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۷۹.

۳- . همان، ج ۸۹، ص ۲۲۶.

۴- . الخصال، ص ۳۹۳.

ص: ۶۹

اف بر مسلمانی که در روز جمعه هر هفته برای رسیدگی به کار دین خود، دست از کار نمی‌کشد.

۲- نماز جمعه

.۷

«يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ»؛ (۱) ۷۹
ای مؤمنان! چون برای نماز روز جمعه ندا داده شد، به سوی ذکر خدا بشتابید و داد و ستد را واگذارید که این، اگر بدانید، برایتان
بهتر است.

۸. پیامبر صلی الله علیه و آله:

مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ؛ (۲) ۸۰
هر کس از سر ایمان و برای رسیدن به ثواب الهی به نماز

۱- . جمعه، آیه ۹.

۲- . کتاب من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۴۲۷.

ص: ۷۰

جمعه برود، اعمال خود را از سرگیرد یعنی تمام گناهانش آمرزیده شده است.

۹. پیامبر صلی الله علیه و آله:

الْجُمُعَةُ حَجٌّ الْمَسَاكِينِ؛ (۱) ۸۱

نماز جمعه حج مستمندان است.

۱۰. پیامبر صلی الله علیه و آله:

مَنْ تَرَكَ ثَلَاثَ جُمُعٍ تَهَاوُنًا بِهَا طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ؛ (۲) ۸۲

هر کس سه نماز جمعه را، از روی اهمّیت ندادن به آن ترک کند، خداوند بر دل او مهر می‌زند.

۱۱. پیامبر صلی الله علیه و آله:

لِرَجُلٍ شَكَاهُ حِرْمَانَهُ الْحَجِّ: عَلَيْكَ بِالْجُمُعَةِ فَإِنَّهَا حَجٌّ الْمَسَاكِينِ؛ (۳) ۸۳

پیامبر به مردی که از محرومیت خود از حج شکایت کرد، فرمود: بر تو باد به نماز جمعه که حج مستمندان است.

۱۲. امام علی علیه السلام:

مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلَاثًا مُتَّابِعَةً لِغَيْرِ

۱- .الدعوات، ص ۳۷.

۲- . وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۳۰۱.

۳- . میزان الحکمه، ح ۱۰۷۸۲.

ص: ۷۱

عَلَيْهِ كُتِبَ مُنَافِقًا؛ (۱) ۸۴

هر کس سه جمعه پی در پی و بدون علت نماز جمعه را ترک کند، در زمره منافقان است.

۳- غسل جمعه (۲) ۸۵

. پیامبر صلی الله علیه و آله:

فَاغْتَسِلْ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ وَ لَوْ أَنْكَ تَشْتَرِي الْمَاءَ بِقَوْتِ يَوْمِكَ وَ تَطْوِيهِ فَإِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ التَّطَوُّعِ أَعْظَمَ مِنْهُ؛ (۳) ۸۶

هر جمعه غسل کن، حتی اگر لازم شود برای تهیه آب آن، خوراک روزانه‌ات را بفروشی و گرسنه بمانی؛ زیرا هیچ امر مستحبی بالاتر از غسل جمعه نیست.

۱۴. امام صادق علیه السلام:

غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ طَهُورٌ وَ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا مِنَ الذُّنُوبِ مِنَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ؛ (۴) ۸۷

۱- . مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۹.

۲- مرکز تحقیقات حج، مناسبت‌های شمسی و قمری موسم حج ۱۳۸۶، جلد ۱، نشر مشعر - تهران.

۳- . بحار الأنوار، ج ۸۱، ص ۱۲۹.

۴- . وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۱۵.

ص: ۷۲

غسل جمعه سبب پاکی، و کفاره گناهان از جمعه تا جمعه است.

۱۵. امام رضا علیه السلام:

غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ سُنَّةٌ؛ (۱) ۸۸

غسل روز جمعه سنت است.

۴- صدقه در روز جمعه

۱۶. امام باقر علیه السلام:

الصَّدَقَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تَضَاعَفُ لِفَضْلِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ عَلَى غَيْرِهِ مِنَ الْأَيَّامِ؛ (۲) ۸۹

صدقه دادن در روز جمعه، به دلیل فضیلت جمعه بر روزهای دیگر، دو برابر می‌شود.

۱۷. امام صادق علیه السلام:

الصَّدَقَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تَضَاعَفُ أضعافاً؛ (۳) ۹۰

۱- . همان، ص ۳۰۵.

۲- . ثواب الأعمال، ص ۲۲۰.

۳- . ثواب الأعمال، ص ۱۷۲.

ص: ۷۳

صدقه روز جمعه چند برابر می‌شود.

۵- صلوات در روز جمعه

۱۸.

«إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا»؛ (۱) ۹۱
 خدا و فرشتگان او بر پیامبر درود می‌فرستند؛ ای مؤمنان! بر او درود بفرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید.

۱۹. پیامبر صلی الله علیه و آله:

الصَّلَاةُ عَلَى نُورٍ عَلَى الصَّرَاطِ؛ (۲) ۹۲

درود فرستادن بر من، مانند نوری است بر روی تیرگی‌های صراط.

۲۰. امام باقر علیه السلام:

مَا مِنْ شَيْءٍ يُعْبَدُ اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ؛ (۳) ۹۳

هیچ عبادتی در روز جمعه نزد من دوست داشتنی‌تر از صلوات بر پیامبر و آل او نیست.

۱- احزاب، آیه ۵۶.

۲- میزان الحکمه، ح ۱۰۷۹۳.

۳- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۳۸۸.

ص: ۷۴

۲۱. امام صادق علیه السلام:

مَا مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ؛ (۱) ۹۴

در روز جمعه عملی برتر از صلوات بر محمد و خاندان او:
نیست.

۱- الخصال، ص ۳۹۴.

ص: ۷۵

۲- مناسبت‌های شمسی**۱۰ آذر: شهادت آیه‌الله سید حسن مدرس (۱۳۰۷ ش)**

آیه‌الله سید حسن مدرس در حدود سال ۱۲۴۹ ش در قریه «سرابه کچو» از توابع زواره اردستان در استان اصفهان دیده به جهان گشود. سید حسن در ۱۴ سالگی به اصفهان عزیمت کرد و ده سال تمام در آنجا به بحث و تحقیق پرداخت. وی در سال ۱۲۷۲ ش به نجف اشرف هجرت نمود و به مدت هفت سال از محضر حضرات آیات علامه سید محمد کاظم یزدی، آخوند خراسانی و نیز میرزای بزرگ شیرازی استفاده نمود و به درجات بالای علمی دست

ص: ۷۶

یافت. وی پس از اخذ اجازه اجتهاد، به اصفهان بازگشت و به تدریس فقه و اصول مشغول گردید. همزمان با اوج گیری نهضت مشروطه در ایران، وارد صحنه سیاست شد و از طرف علما و مراجع شیعه به عنوان مجتهد طراز اول کشور برای نظارت بر قوانین مجلس شورای ملی انتخاب گردید.

مدرس در سال ۱۲۹۰ ش، رسیدگی به امور مدرسه عالی سپهسالار (شهید مطهری) را به عهده گرفت و مشغول تدریس در این مدرسه گردید. در دوره‌های بعد، مبارزات مدرّس، شکل دیگری به خود گرفت و او بارها با در نظر گرفتن منافع ملت با صاحبان قدرت، مخالفت ورزید که تحصن در حرم حضرت عبدالعظیم علیه السلام در اعتراض به دولت صمصام‌السلطنه بختیاری، مخالفت با قرارداد استعماری ۱۹۱۹ م. و ثوق‌الدوله، اعتراض به کودتای انگلیسی رضاخان و نیز جمهوریت رضاخانی از آن جمله‌اند. با به قدرت رسیدن رضاخان، سید حسن مدرس به عنوان دشمن شماره یک وی در مجلس در برابر

ص: ۷۷

زورمداری‌ها و اقتدارگرایی رضاخان قد علم کرد و بر اثر سوءتدبیر سردار سپه، طرح استیضاح رضاخان را به تصویب رساند. در این میان رضاخان مترصد فرصتی بود که بتواند آن روحانی آگاه و عالم را از سر راه خود بردارد. رضاخان پس از به دست گرفتن سلطنت و پس از آن که نقشه ترور مدرس را ناکام دید، او را در شانزدهم مهر ۱۳۰۷ دستگیر و به خوفا و پس از مدتی به کاشمر از توابع خراسان تبعید کرد.

قیام مدرس، نخستین جرقه نهضت ضداستبدادی و آخرین آن نبود. مدرس، مظهر مقاومت ملت و آن عده از نمایندگان مردم بود که به رمز توطئه و عمق فاجعه پی برده و معتقد به چاره کار قبل از وقوع حادثه بودند. قیام و مقاومت نستوه و حماسه‌آفرین مدرس در آن شرایط و در جوّ اختناق و ارباب، گرچه در لابلای حوادث مشروطیت به عنوان یک جریان فرعی مطرح شده است، ولی در تاریخ نهضت‌های اسلامی، عنوان و جایگاه مستقل و درخشانی

ص: ۷۸

دارد. اندیشه‌های سیاسی مدرس را نه به عنوان یک اعتراض تاریخی بر یک جریان انحرافی، بلکه به صورت یک جریان و نهضت در ارائه تفکر درست و ریشه‌دار سیاسی و انقلابی اسلام، و در راستای تجدید حیات سیاسی، باید تلقی نمود.

*** ۱۸ آذر معرفی عراق به عنوان مسؤول و آغازگر جنگ از سوی سازمان ملل (۱۳۷۰ ش)

با معرفی عراق به عنوان آغازگر جنگ از سوی سازمان ملل در سال ۱۳۷۰، یازده سال پس از آغاز جنگ هشت‌ساله تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ایران، و سه سال پس از صدور قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و اتمام جنگ، با تلاش‌های پی‌گیر سیاسی مسؤولان نظام جمهوری اسلامی، حقانیت ایران در دفاع مشروع برای جامعه جهانی به اثبات رسید.

خاویر پرز د کوئیار، دبیرکل وقت سازمان ملل متحد در

ص: ۷۹

گزارشی رسمی به شورای امنیت اعلام کرد که عراق به ایران حمله کرده و متجاوز است. اعلام این که در جنگ تحمیلی، عراق آغازگر و مسؤل جنگ بوده است، یک پیروزی بزرگ سیاسی به حساب می‌آید. این دفاع و نبرد، در حالی ادامه و پایان یافت که جهانیان، بانی جنگ را می‌شناختند و حتی به کمک او شتافته بودند. آنان زمانی به خود آمدند که سلاح‌های ارسالی به عراق، علیه خودشان به کار گرفته شد و عراق، منطقه خلیج فارس را درگیر جنگی مهیب و عظیم کرد.

متجاوز بودن عراق، گرچه بسیار دیر اعلام شد، اما این اعلام سازمان ملل یکی از پیروزی‌های مهمی است که در تاریخ کشورمان به عنوان واقعه‌ای بزرگ ثبت شده است.

رهبری‌های حضرت امام خمینی رحمه الله باعث گردید که جنگ، عامل پیوند و انسجام روز افزون امت خداجوی ایران اسلامی گردد و حلقه اتحاد مردم، با محوریت رهبری امام امت روز به روز مستحکم‌تر شود.

ص: ۸۰

اکنون سال‌ها پس از این واقعه تاریخی، با همت بلند مقام معظم رهبری و دانشمندان و فرهیختگان و مردم صبور و باصلابت ایران اسلامی، معادلات سیاسی و نظامی، شکل تازه‌ای به خود گرفته و با یاری خدای بزرگ توطئه دشمنان نقش بر آب شده است.

رحلت آیه‌الله العظمی گلپایگانی قدس سره مرجع عالی‌قدر حوزه علمیه قم (۱۳۷۲ ش)

آیه‌الله العظمی سید محمدرضا موسوی گلپایگانی در سال ۱۲۷۷ ش (۱۳۱۶ ق) در منطقه گوگرد گلپایگان به دنیا آمد. وی پس از طی دروس مقدماتی در زادگاه خود، راهی اراک گردید و در ۲۱ سالگی به محضر درس خارج فقه و اصول آیه‌الله حائری یزدی وارد شد. ایشان پس از هجرت به قم، در حلقه اصحاب خاص استاد قرار گرفت و پس از تأسیس حوزه علمیه قم و رحلت آیه‌الله حائری یزدی تدریس خارج فقه و اصول را آغاز کرد. حاصل تدریس

ص: ۸۱

هفتادساله ایشان پرورش ده‌ها شاگرد مجتهد و عالم می‌باشد که هر کدام استوانه مهمی در حوزه علمیه محسوب می‌شوند. حضرات آیات: مرتضی حائری یزدی، شهید مرتضی مطهری، شهید محمدعلی قاضی طباطبایی، شهید سید اسدالله مدنی، شهید دکتر محمد مفتاح، شهید دکتر سید محمد حسینی بهشتی، علی مشکینی، ناصر مکارم شیرازی، جعفر سبحانی، لطف‌الله گلپایگانی، حسن حسن‌زاده آملی، احمد جنتی، علی‌پناه اشتهاوردی، رضا استادی و علی احمدی میانجی و ده‌ها عالم فاضل از جمله شاگردان آن مرجع بزرگ دینی می‌باشند.

آیه‌الله گلپایگانی دارای نگاه‌ها و تقریرات فراوانی می‌باشند و در دوران سی و دو ساله مرجعیت، یکی از ارکان فقاہت بوده و به ضرورت، در تمام ابواب فقه، فتوا داده است. کتاب الحج، کتاب القضاء و حاشیه بر عروۃ‌الوثقی و ...

از جمله تألیفات آن فقیه بزرگوار به‌شمار می‌آید. ایشان سرانجام پس از عمری خدمت و مجاهدت، در هجدهم

ص: ۸۲

آذرماه ۱۳۷۲ ش برابر با ۲۴ جمادی‌الثانی ۱۴۱۴ ق در سن ۹۵ سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییع باشکوه، در مسجد بالا سر حرم حضرت معصومه: به خاک سپرده شد.

*** ۱۹ آذر تشکیل شورای عالی انقلاب فرهنگی به فرمان حضرت امام خمینی رحمه الله (۱۳۶۴ ش)

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گروهک‌های مختلف، دانشگاه‌ها و مدارس کشور را عرصه تاخت و تاز خود ساخته و روند تحصیل و تدریس را مختل کرده بودند. بسیاری از استادان منحرف، به کار مشغول بودند و هیچ تغییر بنیادی در برنامه و شیوه تدریس و تربیت و اهداف آنها رخ نداده بود.

در نتیجه، دانشگاه‌های سراسر کشور برای مدتی تعطیل شد.

پس از تعطیلی دانشگاه‌ها، به منظور ساماندهی به امور فرهنگی مدارس و دانشگاه‌ها، به فرمان امام خمینی رحمه الله، اولین ترکیب شورای انقلاب فرهنگی تحت عنوان

ص: ۸۳

ستاد انقلاب فرهنگی شکل گرفت. با تشکیل این ستاد، علی‌رغم کارشکنی‌های برخی اشخاص و گروه‌های سیاسی، حضرت امام در سال ۱۳۶۰، از ستاد خواستند که در بازگشایی دانشگاه‌ها تسریع نمایند. با آغاز فعالیت دانشگاه‌ها، ضرورت توسعه و تعمیق کار این ستاد ایجاب کرد که در نوزدهم آذر ۱۳۶۴، امام، رؤسای سه قوه و تعداد دیگری از اندیشمندان فرهنگی کشور را به اعضای آن بیفزایند. گسترش و نفوذ فرهنگ اسلامی در شئون جامعه، تزکیه محیط‌های علمی و فرهنگی از افکار مادی، تحول دانشگاه‌ها و مدارس و مراکز فرهنگی و هنری بر اساس فرهنگ صحیح اسلامی، حفظ و احیاء و معرفی آثار و آموزه‌های اسلامی و ملی از جمله اهداف این شورا همچنین تدوین اصول سیاست فرهنگی نظام جمهوری اسلامی و تعیین اهداف و جهت‌گیری برنامه‌های فرهنگی، آموزشی و علمی، تعیین مراجع برای طرح و تدوین برنامه‌های فرهنگی و علمی، تدوین ضوابط برای گزینش استادان دانشگاه‌ها و

ص: ۸۴

نظارت بر تدوین کتاب‌های درسی و ... از جمله وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌باشد.

*** ۲۰ آذر شهادت آیه‌الله دستغیب سومین شهید محراب (۱۳۶۰ ش)

بی‌تردید بررسی ابعاد اخلاقی بزرگ‌مردان تهذیب و پارسایی، موقعیت مناسبی برای تأمل، سنجش و ارزیابی برای فرد ایجاد می‌نماید و به سان چراغی در مسیر تهذیب نفس، فراروی سلوک معنوی پرتو افشانی نموده، الگوی مناسبی برای دستیابی به اهداف مطلوب این مسیر ترسیم می‌کند.

شهید بزرگوار آیه‌الله سیدعبدالحسین دستغیب‌شیرازی، از چهره‌های درخشان و تابناک عرصه اخلاق و تهذیب نفس است که زندگانی سراسر مبارزه و صفات اخلاقی برجسته او، ارائه‌کننده الگوی کاملی در بهره‌گیری از صفات

ص: ۸۵

پسندیده و سجایای اخلاقی نیکوست.

روز بیستم آذرماه، یادآور عروج عارفانه آن بزرگ‌مرد عرصه تهذیب و حماسه است.

ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری او را در این جملات می‌توان خلاصه کرد: تهجد و شب زنده‌داری، توکل به خدا، نفوذ در دل‌ها، ارشاد دیگران با رفتار، ساده‌زیستی، فروتنی، کمک به نیازمندان، بردباری و ایستادگی، مهربانی به خانواده و کمک در کارها، توجه به جوانان و دانشجویان، روحیه پرنشاط، ولایت‌پذیری، عشق به شهادت.

او درباره شهادت در راه خدا چنین می‌فرمود: «این بدن‌های ما حیف است که در بستر جان دهد. همه خواهند مُرد و مرگ حق است؛ پس چه بهتر که در بستر نمیریم».

آری، او مژده شهادت خود را سال‌ها پیش، از یکی از استادانش، مرحوم حاج آقا جواد انصاری همدانی رحمه الله شنیده بود و از سال‌ها پیش انتظار آن را می‌کشید، تا آن هنگام که به

ص: ۸۶

دست دوزخیان منافق، در خون خود غلطید و به آرزوی دیرینه‌اش نائل آمد، روحش در بارگاه حضرت حق، شادان و یادش همواره جاودان باد.

*** ۲۷ آذر روز وحدت حوزه و دانشگاه شهادت آیه‌الله مفتاح (۱۳۵۸ ش)

وحدت حوزه و دانشگاه، یکی از هدف‌ها برجسته حضرت امام خمینی رحمه الله قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی بوده است. به مناسبت شهادت آیه‌الله دکتر محمد مفتاح در سال ۱۳۵۸ که خود از پیوند دهندگان حوزه و دانشگاه بود، ۲۷ آذرماه، به طور رسمی روز وحدت حوزه و دانشگاه نامیده شد.

تاکنون ضمن برگزاری مراسم بزرگداشت این روز، تلاش‌هایی در راه تحقق این مهم انجام شده است. باروری

ص: ۸۷

این پیوند مقدس که با خون شهیدان گران‌قدری چون شهید مطهری، شهیدان مفتاح، بهشتی، باهنر و صدها روحانی و دانشگاهی شهید آبیاری شده، حفظ و حراست این دو کانون جوشان علم و معرفت را طلب می‌کند.

حضرت امام خمینی رحمه الله دانشگاهیان را به ارتباط هرچه بیشتر با روحانیون توصیه کرده، چنین فرمودند: «توصیه اینجانب آن است که نسل حاضر و آینده غفلت نکنند و دانشگاهیان و جوانان برومند عزیز، هرچه بیشتر با روحانیان و طلاب علوم دینی پیوند دوستی و تفاهم را محکم‌تر و استوارتر سازند و از نقشه‌ها و توطئه‌های دشمن غدار غافل نباشند و به مجرد آن‌که فرد یا افرادی را دیدند که با گفتار و رفتار خود درصدد است بذر نفاق بین آنان افکند، او را ارشاد و نصیحت نمایند و اگر تأثیر نکرد، از او رو گردان شوند و او را به انزوا کشانند و نگذارند توطئه، ریشه بدواند...»

بی تردید وحدت حوزه و دانشگاه، آثار و برکات

ص: ۸۸

فراوانی دارد. بر همین اساس است که مقام معظم رهبری، حضرت آیه‌الله خامنه‌ای درباره وحدت حوزه و دانشگاه چنین فرمودند: «تأکید بر وحدت حوزه و دانشگاه و اینکه بر روی آن اصرار می‌کنیم، به خاطر آثار و برکات آن است. این دو نهاد با تبادل روش‌ها، یکدیگر را کامل کنند و مجهز به روش‌های علمی جدید و سنتی شوند».

*** ۴ دی میلاد حضرت عیسی بن مریم علیه السلام

میلاد حضرت عیسی علیه السلام دیباچه زرین کتاب حقیقت و بهار تجلی انوار خداوندی در زمین است. مسیح آمد تا در کالبد بی‌جان بشر، روح ایمان، برادری، صفا و صمیمیت بدمد و نویدبخش «حیات طیبه» در پرتو مهر الهی باشد. مسیح از سلاله پاکان و از دامن مریم عقیف آمد تا جهل بمیرد و روح الهی بر آسمان دل‌ها بتابد.

ص: ۸۹

حضرت عیسی علیه السلام از پیامبران بزرگوار است که نامش در قرآن کریم، با فضیلت و عظمت همراه گشته و به عنوان عبدالله، کلمه خدا، روح خدا، و تأیید شده به روح القدس مفتخر گشته است. در ۴۵ جای قرآن نام عیسی علیه السلام آمده و در چند جا با لقب مسیح از آن حضرت یاد شده است. مادرش مریم، دختر عمران یکی از زنان برگزیده و پاک‌دامن عالم است که به مقام قرب حق تعالی رسید.

از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل شده است: حواریون به عیسی بن مریم علیه السلام عرض کردند: ای روح خدا! با چه کسی همنشینی کنیم؟ او فرمود: با کسی بنشینید که دیدار او خدا را به یاد شما آورد و گفتار او بر آگاهی شما بیفزاید و عمل او شما را به آخرت علاقمند کند.

سلام بر مریم، مادر بزرگوار عیسی، و سلام بر عیسی، روح خدا.

***

۷ دی شهادت آیه‌الله غفاری (۱۳۵۲ ش)

هفتم دی ماه، یادآور مجاهدت‌های مجاهد نستوه حضرت آیه‌الله شهید شیخ حسین غفاری رحمه الله است. این سرباز فداکار اسلام عمر بابرکت خویش را در راه نشر اسلام ناب محمدی که پرچمدار آن حضرت امام خمینی رحمه الله بود، گذراند. مبارزه با رژیم طاغوت پهلوی و افشاگری جنایات شاه و مبارزه ایدئولوژیکی با کمونیست‌ها در زندان، از کارهای ماندگار این شهید گرانقدر به حساب می‌آید. او مدت سیزده سال در چنگال دژخیمان به اسارت بود و حسرت یک آه را بر دل‌های آنان گذاشت و در چنین روزی در سرداب‌های تاریک و مخوف رژیم پهلوی، ردای شهادت زینت‌بخش قامت رنج کشیده او شد.

او در واپسین ملاقات با خانواده‌اش به آنان گفت:

بالاخره دیدید که راه همین است؛ این راه را رها نکنید.

فردای آن روز بدنش را در تابوتی آکنده از خون،

ص: ۹۱

تحویل دادند؛ بدنی که سراسر آن جای کبودی، شکستگی و سوختگی به چشم می‌خورد. نامش که یادآور ایستادگی و راهش که نویدبخش رهیدگی است، تا همیشه دوران زنده و جاوید باد.

تشکیل نهضت سوادآموزی به فرمان حضرت امام خمینی رحمه الله (۱۳۵۸ ش)

پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی که به حق باید آن را یک انقلاب فرهنگی عظیم دانست، مسأله محو پدیده شوم بی‌سوادی، مورد توجه اندیشه‌مندان و مسؤولان کشور قرار گرفت. در رأس این اندیشه‌مندان حکیم بزرگ و فرزانه حضرت امام خمینی رحمه الله قرار داشت که با پیام تاریخی خود در هفتم دی‌ماه ۱۳۵۸، از همگان مبارزه ضربتی با بی‌سوادی را خواست و در بخشی از آن فرمود: «مایه بسی خجالت است که در کشوری که مهد علم و ادب بوده و در سایه اسلام زندگی می‌کند، بی‌سوادی وجود

ص: ۹۲

داشته باشد».

به دنبال صدور فرمان رهبر کبیر انقلاب، سازمان نهضت سوادآموزی به صورت کاملاً مستقل تأسیس شد و پایه گذاری گردید. شایان ذکر است که طی سال‌های اخیر، نهضت سوادآموزی خدمات ارزنده‌ای در خصوص آموزش بی سوادان، ارائه کرده است.

*** ۱۳ دی ابلاغ پیام تاریخی حضرت امام خمینی رحمه الله به گورباچف (۱۳۶۷) ش

حضرت امام خمینی رحمه الله با بینشی برخاسته از مکتب وحی، اقدام به نوشتن نامه‌ای پرمعنا و تاریخی به رهبر اتحاد جماهیر شوروی، گورباچف نمود.

این نامه مهم و تاریخی، در راه ابلاغ ندای فطرت و پیام توحید، بیان غنی دین مبین اسلام و آمادگی حوزه‌های

ص: ۹۳

علمیه تشیع برای پاسخ‌گویی به نیازهای فکری و اعتقادی نسل معاصر نگاشته شد.

برقراری رابطه معنوی و ابراز همدردی و حمایت از مسلمانان شوروی، ایستادگی نظام جمهوری اسلامی بر اصل خدشه‌ناپذیر نه شرقی و نه غربی، مبارزه با استکبار به شیوه‌های مختلف، پیش‌بینی شکست قطعی مارکسیسم در میدان عمل و فروپاشی نظام الحادی کمونیسم و بازگشت قطعی و نهایی جامعه انسانی به فطرت خداجوی خویش، از جمله نکات برجسته این پیام است.

به رغم تبلیغات گسترده رسانه‌های گروهی غرب، این پیام، اثرات بسیار مثبت و سازنده‌ای به همراه داشت.

امام راحل رحمه الله در پایان نامه چنین مرقوم فرمودند: «در خاتمه، اعلام می‌کنم که جمهوری اسلامی ایران به عنوان بزرگ‌ترین و قدرتمندترین پایگاه جهان اسلام، به راحتی می‌تواند خلأهای اعتقادی نظام شما را پر نماید و در هر صورت، کشور ما همچون گذشته به حسن همجواری و

ص: ۹۴

روابط متقابل معتقد است و آن را محترم می‌شمارد».

*** ۱۹ دی قیام مردم قم (۱۳۵۶ ش) ***

قیام مردم قم در نوزدهم دی‌ماه، آغاز درخشش دوباره نهضت اسلامی و در واقع بهار انقلاب اسلامی ملت ایران به‌شمار می‌آید. در این روز خون‌هایی ریخته شد تا اسلام پایدار بماند، و انقلاب اسلامی به برکت وجود آن خون‌های پاک، پیروز گردید. اینک یادشان در دل‌ها زنده است و راهشان پیش روی ما گشوده. خدایا! میخواه که راه آن یاران از دست‌رفته گم شود. مپسند که انقلاب، این گوهر گرانقدر، این ثمره شیرین آن خون‌های پاک، دستخوش هوس‌ها و فتنه‌ها گردد. آمین ...

***

۲۰ دی شهادت میرزا تقی‌خان امیر کبیر (۱۲۳۰ ش)

در طول زمان، همواره انسان‌های بزرگی بوده‌اند که با گفتار و رفتارشان، در عرصه اجتماع خوش درخشیدند و با اقداماتی که انجام دادند، نامشان را تا ابد جاودانه ساختند.

از شمار این شخصیت‌ها، میرزا تقی‌خان امیر کبیر است.

امیر آشنیزاده‌ای بود که با هوش و درایت خود، مراحل پیشرفت را به تدریج از آشنیزخانه قائم مقام فراهانی تا مصدر صدرات شاهی گذراند و همچون اسطوره‌ای در تاریخ سیاسی ایران ماندگار شد.

امیر کبیر در حکومت سه سال و چند ماهه خود، فرصت نکرد برنامه‌های بی‌شمار و اصلاحات موردنظر خود را به اجرا درآورد، ولی در همین مدت کوتاه توانست خدمات فراوانی ارائه دهد. (۱) ۹۵

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۲۳۳۳۰۴۵) (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده ولی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

